

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jolana Štěpaníková

**Problematické aspekty povolení oddlužení fyzických osob -
podnikatelů**

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Problematické aspekty povolení oddlužení fyzických osob - podnikatelů* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Rožnově pod Radhoštěm dne 30. 11. 2018

Jolana Štěpaníková

Děkuji JUDr. Janě Petrov Křiváčkové, Ph.D., za odborné vedení mé diplomové práce, zejména za její věcné připomínky a čas, který mi věnovala. Dále bych chtěla poděkovat zaměstnancům insolvenčního úseku Krajského soud v Brně, především kanceláři č. 055, za jejich pomoc, kterou mi s řešením některých praktických otázek poskytli. V neposlední řadě pak děkuji mým nejbližším, a to nejenom za jejich podporu, ale také za trpělivost, kterou se mnou během celého mého studia měli.

Obsah

Obsah	4
Seznam zkratek	6
Úvod	8
1 Podmínky přípustnosti povolení oddlužení	11
1.1 Obecné podmínky přípustnosti povolení oddlužení	11
1.1.1 Subjektivní přípustnost oddlužení neboli podmínka tzv. dlužnického návrhu.....	11
1.1.2 Morální a ekonomická přípustnost oddlužení	12
1.2 Podmínky přípustnosti povolení oddlužení fyzické osoby - podnikatele	14
1.2.1 Fyzická osoba - podnikatel	14
1.2.2 Dluhy z podnikání.....	15
1.2.3 Podmínky přípustnosti oddlužení dluhů z podnikání	16
2 Současná úprava podmínek přípustnosti povolení oddlužení fyzické osoby - podnikatele a její vybrané problémy	19
2.1 Souhlas věřitele s oddlužením dluhů z podnikání a (ne)důvodnost jeho případného nesouhlasu	19
2.1.1 Podoba souhlasu věřitele s oddlužením dluhů z podnikání	19
2.1.2 Posuzování důvodnosti nesouhlasu věřitele s oddlužením dluhů z podnikání.....	21
2.1.3 Dílčí závěr a úvaha de lege ferenda.....	24
2.2 Souhlas věřitele s oddlužením dluhů z podnikání jako možný zásah do zásady zákazu nedovoleného zvýhodnění	25
2.2.1 Zásada zákazu nedovoleného zvýhodňování některých věřitelů.....	25
2.2.2 Důvody odlišného postavení věřitelů s pohledávkami podnikatelskými a věřitelů s pohledávkami nepodnikatelskými	27
2.2.3 Důvody stejného či obdobného postavení věřitelů s pohledávkami podnikatelskými a věřitelů s pohledávkami nepodnikatelskými.....	28
2.2.4 Dílčí závěr.....	30
2.3 Nepoctivý záměr v aktuální judikatuře českých soudů se zaměřením na problematiku oddlužení dluhů z podnikání.....	32
2.3.1 Výklad pojmu nepoctivý záměr jako obecné podmínky přípustnosti povolení oddlužení	32

2.3.2	Věcné hledisko pojmu nepoctivý záměr dlužníka, majícího dluhy z podnikání v aktuální judikatuře vyšších soudů	34
2.3.3	Dílčí závěr.....	38
3	Diskriminační postavení fyzických osob - podnikatelů při povolování oddlužení a otázka důvodnosti této úpravy	40
3.1	Současné postavení fyzických osob - podnikatelů při povolování oddlužení	40
3.2	Diskriminační postavení fyzických osob - podnikatelů v současné úpravě povolování oddlužení a otázka důvodnosti této úpravy	42
3.3	Důvody diskriminačního postavení fyzických osob - podnikatelů a jejich konfrontace s testem proporcionality	45
3.4	Dílčí závěr.....	47
4	Závěr	49
	Bibliografie.....	53
	Abstrakt.....	57
	Abstract	57
	Seznam klíčových slov	58
	Key words.....	58

Seznam zkratek

Zkratky právních předpisů a důvodových zpráv

Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů

insolvenční zákon či IZ

Zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 294/2013 Sb.

Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

zákon č. 64/2017 Sb.

Zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

LZPS

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

občanský zákoník či OZ

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

občanský soudní řád či OSŘ

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů

zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob či ZVeř

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

zákon o živnostenském podnikání či ZŽiv

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU

Návrh

Ostatní zkratky

osoba samostatně výdělečně činná

OSVČ

Evropská unie

EU

Parlament České republiky

Parlament ČR

Úvod

Oddlužení jako institut sanačního řešení úpadku fyzických osob zná český právní systém již od roku 2008, kdy vešel v účinnost insolvenční zákon. Byla to však až novelizace provedená zákonem č. 294/2013 Sb., která s účinností od 1. ledna 2014 otevřela možnost využití tohoto institutu i podnikajícím fyzickým osobám, tedy převážně osobám samostatně výdělečně činným. Zároveň tato novela umožnila, za naplnění níže specifikovaných podmínek, oddlužení i v případě dluhů pocházejících z podnikání. Přes popsanou novelizaci i novelizaci následující však v souvislosti s oddlužováním zůstává několik problematických otázek. Cílem této diplomové práce je pak důsledná analýza některých problematických aspektů spojených právě s oddlužováním fyzických osob - podnikatelů, a to konkrétně s podmínkami, za nichž je oddlužení těchto osob majících dluhy z podnikání povoleno, a s okamžikem povolování oddlužení jako takovým.

S ohledem na skutečnost, že povolování oddlužení prošlo v posledních několika letech novelizacemi, kdy novelizací poslední, provedenou zákonem č. 64/2017 Sb., se z hlediska jejího přínosu v této práci zabývám, se lze domnívat, že zpracovávané téma je aktuální. Jak již bylo naznačeno, je tato práce rozsahově zaměřena na okamžik rozhodování soudu o povolování oddlužení, na obecné i speciální podmínky, jež musí podnikající fyzická osoba jako dlužník naplnit, aby mohla oddlužení dojít, a také na současné postavení těchto dlužníků při povolování oddlužení.

Lze dovozovat, že rozebírané téma nebylo doposud komplexněji zpracováno, neboť odborná veřejnost se sice některými z analyzovaných otázek v několika vědeckých člancích zabývala, ale pouze jednotlivě. Část těchto odborných článků pak rovněž nereflektovala nejnovější právní úpravu. Aktuální a komplexnější zpracování analyzovaného tématu následně nelze nalézt ani v monografiích či komentářové literatuře.

Uvedené vědecké články, ať již publikované v právnických periodikách či na specializovaných internetových portálech, jsou také jedním z hlavních zdrojů této práce. Významnými zdroji je i rozhodovací praxe soudů, zejména Nejvyššího soudu a obou vrchních soudů, příležitostně doplněná závěry Ústavního soudu. Komentářová literatura, právníká učebnice a monografie jsou pak použity k vymezení rozebírané problematiky a teoretických východisek.

Předkládaná práce je vedle kapitoly úvodní a závěrečné rozdělena do dalších tří hlavních kapitol. S ohledem na skutečnost, že je oddlužení povoleno jen za naplnění určitých

podmínek, představuje první kapitola právě tyto podmínky, a to jak podmínky obecné, jež je třeba naplnit za každých okolností, tak i podmínky speciální, jejichž naplnění je požadováno v případě, kdy je oddlužovanou osobou podnikající fyzická osoba, mající většinou dluhy z podnikání.

Druhá kapitola se následně věnuje třem vybraným problematickým aspektům podmínek povolování oddlužení fyzických osob - podnikatelů. První z nich je spojen právě s jednou ze speciálních podmínek, jež je třeba pro povolení oddlužení dluhů z podnikání naplnit, a to se souhlasem věřitele s povolením oddlužení dluhů z podnikání. V případě, že věřitel vysloví svůj nesouhlas s povolením oddlužení těchto dluhů, musí svůj nesouhlas odůvodnit, kdy následné přezkoumání důvodnosti nesouhlasu může soudům v praxi činit problémy. V souvislosti s věřitelským (ne)souhlasem dále vyvstává také otázka, zda není tento institut v rozporu se zásadou zákazu nedovoleného zvýhodnění některých věřitelů. Tento nesouhlas totiž může vyslovit pouze věřitel podnikatelských pohledávek a nikoliv věřitel pohledávek nepodnikatelských. Posledním problematickým aspektem souvisejícím s povolováním oddlužení podnikajících fyzických osob je výklad pojmu nepoctivý záměr těchto dlužníků v současné rozhodovací praxi soudů.

V kapitole třetí je pak představeno současné postavení fyzických osob - podnikatelů při povolování jejich oddlužení. Dále je rozebráno diskriminační postavení těchto osob, vylíčeny skutečnosti, jež by mohly vypovídat o důvodnosti zákonné diskriminace a v samotném závěru kapitoly jsou tyto důvody konfrontovány s testem proporcionality.

Úvodní vymezení rozebíraného tématu a stanovení teoretických východisek této práce je provedeno za pomoci popisné metody. Poté je na danou problematiku aplikována metoda analýzy, jež proběhla zejména za pomoci judikatury a dosavadních závěrů dosažených odbornou veřejností. Především v kapitole závěrečné je pak použita metoda syntézy, a to k zodpovězení níže vymezených výzkumných otázek.

S ohledem na několik problematických aspektů, jimiž se tato práce zabývá, je jejím cílem ověřit hned několik hypotéz. První z nich zní: „Posuzování důvodnosti věřitelova nesouhlasu s povolením oddlužení fyzických osob - podnikatelů je problematické.“ S touto hypotézou souvisí výzkumná otázka: „Jaký problém může posuzování důvodnosti věřitelova nesouhlasu s povolením oddlužení podnikajících fyzických osob v praxi způsobovat?“ Tato je nato doplněna druhou výzkumnou otázkou: „Jaké věřitelské nesouhlasy může soud posoudit jako důvodné a jaké jako nedůvodné?“

Druhá hypotéza je pak vymezena takto: „Možnost věřitele podnikatelských pohledávek vyslovit nesouhlas s povolením oddlužení dlužníka s dluhy z podnikání je v rozporu se

zásadou nedovoleného zvýhodnění některých věřitelů.“ K ověření této hypotézy je následně třeba odpovědět na výzkumnou otázku: „Jaké jsou důvody odlišného postavení věřitelů podnikatelských pohledávek a existují případné důvody hovořící ve prospěch stejného či obdobného postavení těchto věřitelů a věřitelů pohledávek nepodnikatelských?“

Třetí hypotéza je definována tak, že „V současné době neexistuje jednotná definice pojmu nepoctivý záměr dlužníka, majícího dluhy z podnikání.“ Takto určenou hypotézu je třeba přezkoumat za pomoci výzkumné otázky: „Je možné pojem nepoctivý záměr dlužníka, majícího dluhy z podnikání definovat, případně jak?“

Čtvrtá a zároveň poslední hypotéza zní: „Současná právní úprava povolení oddlužení fyzických osob - podnikatelů je i přes provedené novelizace vůči těmto osobám diskriminační, a tato zákonná diskriminace není odůvodněná.“ K potvrzení jmenované hypotézy je poté stanovena výzkumná otázka: „Jaké jsou důvody pro diskriminační postavení fyzických osob - podnikatelů a obtojí tyto důvody při konfrontaci s testem proporcionality?“

1 Podmínky přípustnosti povolení oddlužení

1.1 Obecné podmínky přípustnosti povolení oddlužení

Dlužníkovo oddlužení může být soudem povoleno jen za naplnění obecných podmínek přípustnosti povolení oddlužení, jež vyplývají z § 389 až § 392 IZ a také z § 395 IZ *a contrario*. Z těchto ustanovení lze následně dovodit, že uvedené podmínky můžeme rozdělit na přípustnost subjektivní, morální a ekonomickou.

1.1.1 Subjektivní přípustnost oddlužení neboli podmínka tzv. dlužnického návrhu

Podmínka tzv. dlužnického návrhu vyplývá z § 389 odst. 3 IZ, který stanovuje, jaké osoby mohou jako dlužníci návrh na povolení oddlužení podat. Těmito jsou právnické osoby, jež nejsou ze zákona považovány za podnikatele a zároveň nemají dluhy z podnikání, a dále fyzické osoby (podnikající i nepodnikající), jež nemají dluhy z podnikání. K podmínce neexistence dluhů z podnikání je pak třeba doplnit, že tyto v případě naplnění jedné z výjimek uvedených v § 389 odst. 2 IZ řešení dlužníkovu úpadku oddlužením nebrání. S účinností od 1. ledna 2014 nadto dává insolvenční zákon v § 394a možnost podání společného dlužnického návrhu také manželům.

Zákon č. 64/2017 Sb. s účinností od 1. července 2017 přinesl dlužníkům novou povinnost, kdy za ně musí návrh na povolení oddlužení sepsat a podat osoby vyjmenované v § 390a odst. 1 písm. a) a b) IZ. Těmito jsou advokáti, notáři, soudní exekutoři, insolvenční správci a akreditované osoby, jež insolvenční zákon definuje jako právnické osoby, jimž byla na základě rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti udělena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení. Popsanou povinnost však dle § 390a odst. 2 IZ nemusí dlužníci splnit buď v případě, že se jedná o fyzické osoby, mající právnické či ekonomické vzdělání v magisterském studijním programu, případně vykonanou zkoušku insolvenčního správce, nebo v případě, kdy se jedná o právnické osoby, za něž jedná osoba, jež právě jednu ze zmíněných podmínek naplňuje. Insolvenční zákon ovšem u této výjimky nestanovuje, jakým způsobem je možné její naplnění doložit, tudíž záleží na soudech, jak v konkrétním případě její splnění posoudí. Dle mého názoru by pak v praxi mohlo k prokázání naplnění podmínky dosaženého magisterského vzdělání v předepsaných oborech postačit například předložení kopie vysokoškolského diplomu. V případě dokazování splnění podmínky vykonané zkoušky insolvenčního správce by mohl dlužník, případně osoba za dlužníka jednající, pouze odkázat

na veřejně přístupný rejstřík insolvenčních správců, z něhož tato skutečnost vyplývá, eventuálně doložit kopii osvědčení o vykonání předmětné zkoušky.

Návrh na povolení oddlužení musí být dále podán v zákonem stanovené lhůtě, a to buď společně s insolvenčním návrhem, pokud tento podal dlužník, nebo ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy byl dlužníku doručen insolvenční návrh podaný některým z jeho věřitelů. Insolvenční zákon určuje rovněž náležitosti tohoto návrhu, jimiž jsou vedle obecných náležitostí podání vymezených § 42 odst. 4 OSŘ, označení dlužníka a osob, jež jsou za něj oprávněny jednat; údaje označující očekávané příjmy v následujících 5 letech; příjmy obdržené v posledních 3 letech a také návrh způsobu oddlužení, případně sdělení, že dlužník tento návrh nevznáší.

Mimo uvedené insolvenční zákon předepisuje, jaké dokumenty musí dlužník k návrhu na povolení oddlužení doložit. Podle Erbsové však není zákonný výčet příloh zcela úplný, neboť další přílohy vyplývají z formuláře návrhu a z dalších ustanovení zákona. Přílohami návrhu na povolení oddlužení tak vedle příloh jmenovaných zákonem mohou být například dokumenty, dokládající existenci a výši vyživovací povinnosti dlužníka vůči jiným osobám, nebo písemná darovací smlouva či smlouva o důchodu, v níž se osoba odlišná od dlužníka zavazuje mu pro účely naplnění podmínky 30% uspokojení nezajištěných věřitelů darovat ve smlouvě stanovenou částku.¹

Racionálním předpokladem povolení oddlužení je také skutečnost, že dlužník nevzal svůj návrh ve smyslu § 394 IZ zpět. K tomuto zpětvzetí může dojít až do doby schválení oddlužení a soud jej vezme na vědomí rozhodnutím.

1.1.2 Morální a ekonomická přípustnost oddlužení

Další předpoklady povolení oddlužení plynou z § 395 odst. 1 a odst. 2 IZ *a contrario*, neboť tento uvádí případy, kdy insolvenční soud návrh na povolení oddlužení zamítne. První podmínkou, z tohoto ustanovení vyplývající, je požadavek, aby dlužník návrhem na povolení oddlužení nesledoval nepoctivý záměr. K posuzování poctivosti záměru však nedochází pouze při rozhodování o povolení oddlužení, nýbrž, jak ostatně vyplývá nejenom z insolvenčního zákona, ale i z rozhodovací praxe soudů, i v průběhu insolvenčního řízení po povolení oddlužení. Nejvyšší soud pak dovozuje, že dlužníková povinnost poctivého záměru přetrvává po celou dobu insolvenčního řízení, tudíž jsou soudy povinny ji po celou tuto dobu zkoumat a případně včas reagovat na její porušení, a to i přes to, že insolvenční zákon soudům tuto povinnost výslovně stanovuje pouze k okamžikům rozhodování o povolení a následně

---

¹ ERBSOVÁ, Hana. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 1419 – 1424 (§ 392).

schválení oddlužení.² Nejvyšší soud dospěl rovněž k názoru, že naplnění podmínky absence nepoctivého záměru dlužníka může soud zkoumat i při rozhodování o osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek, ačkoli byl nepoctivý záměr zjištěn již v průběhu řízení, a navzdory tomu nebylo schválené oddlužení zrušeno.³ Pro tuto práci je však rozhodné zkoumání dlužníkovy záměru při rozhodování o povolení oddlužení, z tohoto důvodu se k výkladu pojmu nepoctivý záměr ještě vracím.

Dalším předpokladem povolení oddlužení je podmínka, že hodnota plnění, kterou v případě oddlužení nezajištění věřitelé obdrží, nebude nižší než 30 % jejich pohledávek. Insolvenční zákon však připouští, aby dlužník svým věřitelům poskytl i plnění nižší, a to v případě, kdy věřitelé s takovýmto postupem vysloví souhlas. Tento musí být v písemné formě doložen již k návrhu na povolení oddlužení a musí v něm být stanoveno, jaká je nejnižší hodnota plnění, na které se dlužník s věřitelem dohodli.

Popsané podmínky pak doplňuje požadavek na to, aby dlužníkův přístup k plnění povinností v insolvenčním řízení nebyl lehkomyšlný nebo nedbalý. Smolík dovozuje, že výklad uvedených pojmů bude, stejně jako v případě nepoctivého záměru, ponechán v dikci soudů. Lehkomyšlnost a nedbalost vůči nepoctivému záměru následně vymezuje v tom smyslu, že prvně jmenované bude soud zejména s ohledem na (ne)plnění dlužníkových povinností posuzovat až v průběhu insolvenčního řízení. Zároveň však připouští, že odlišit jmenované předpoklady přípustnosti bude pro jejich spřízněnost často obtížné, a v některých případech dokonce přiznává i možnost splnutí obou těchto podmínek.⁴ Příkladem situace, za níž je možné dovést dlužníkův lehkomyšlný či nedbalý přístup může být dle Nejvyššího soudu třeba případ, kdy dlužník neuvedl podstatnou část svého majetku v seznamu majetku, jenž je přílohou návrhu na povolení oddlužení a jehož správnost a úplnost potvrzuje dlužník svým podpisem.⁵

Důvodem pro existenci výše představených podmínek je dle Jirmáska skutečnost, že skrze oddlužení a případné osvobození od placení zbytku pohledávek je dlužníkovi poskytována šance, jak se vymanit z mnohdy bezvýchodné situace doživotního splácení neustále se zvětšujících dluhů. Stanovení 30% minimální hranice uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů má pak společně se zmíněným osvobozením od placení zbytku pohledávek motivovat dlužníka a zároveň zajistit věřitelům jisté uspokojení alespoň části

---

² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2014, sp. zn. 29 NSČR 71/2013.

³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2018, sp. zn. 29 NSČR 40/2016.

⁴ SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 165 – 166.

⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. června 2015, sp. zn. 29 NSČR 47/2013.

jejich pohledávek v relativně krátkém časovém horizontu⁶. Právě výhoda osvobození dlužníka od placení zbytku pohledávek však může být poskytnuta jen dlužníku poctivému, který se nechová lehkomyšlně a nedbale.⁷

Vrchní soud v Praze pak dovozuje, že pokud dlužník sleduje nepoctivý záměr a chová se lehkomyšlně a nedbale, není možné oddlužení povolit ani schválit, a to ani v případě, kdy by jinak podmínku minimálního 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů dodržel.⁸ Z popsaného lze tedy dovodit, že výše představené morální i ekonomické podmínky je třeba splnit kumulativně.

1.2 Podmínky přípustnosti povolení oddlužení fyzické osoby - podnikatele

K povolení oddlužení dluhů z podnikání je třeba vedle obecných podmínek přípustnosti povolení oddlužení naplnit také jednu z výjimek uvedených v § 389 odst. 2 písm. a) až c) IZ. Ještě před tím, než však budou tyto výjimky představeny, je třeba uvést pojem fyzické osoby - podnikatele a rovněž pojem dluhu z podnikání, neboť tyto jsou pro účely předkládané diplomové práce pojmy stěžejními.

1.2.1 Fyzická osoba - podnikatel

Jednou z osob, jejíž hrozící úpadek či úpadek bude řešen formou oddlužení, může být, jak ostatně vyplývá z již popsaného, také fyzická osoba - podnikatel. Jednoznačnou definici pojmu podnikatel však insolvenční zákon neobsahuje a proto je třeba při určování toho, kdo je podnikatelem, vycházet z ustanovení zákona jiného. Tímto je občanský zákoník, který vymezuje podnikatele ve svých ustanoveních § 420 až § 422. Podle definice podnikatele obsažené v § 420 odst. 1 OZ se pak za podnikatele považuje ten, „*kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku.*“⁹

Z uvedeného tedy vyplývá, že k tomu, aby byla osoba považována za podnikatele, je třeba naplnit znaky určené právě citovaným ustanovením. Prvním znakem je následně samostatnost výkonu výdělečné činnosti, což znamená, že osoba vykonává činnost podle své vlastní úvahy, tudíž sama například rozhoduje o tom co, jakým způsobem a v jakém množství bude vyrábět nebo nabízet, případně jestli bude tuto činnost vykonávat sama, nebo si najme zaměstnance. Výdělečná činnost by měla být dále vykonávána na vlastní účet a odpovědnost,

---

⁶ Díky této garanci minimální 30% hranice uspokojení nezajištěných věřitelů by pak mělo být oddlužení pro věřitele výhodnější, než dlouhodobější vymáhání celé pohledávky mimo insolvenční řízení, jež by se v horším případě ani nemuselo vydařit. Srovnání viz SMOLÍK: *Oddlužení v právním...* s. 165 – 166.

⁷ JIRMÁSEK, Tomáš. S poctivostí oddlužení dojdeš. *Právní rozhledy*, 2015, č. 23-24, s. 811.

⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. září 2014, sp. zn. 1 VSPH 1900/2014-B-23.

⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

z čehož plyne, že podnikatelem nebude ten, kdo jedná výlučně na cizí účet a odpovědnost. Dalšími znaky jsou také požadavky na to, aby byla tato činnost prováděna za účelem dosažení zisku a soustavně, kdy však u obou těchto znaků postačí k jejich naplnění pouhý záměr. Posledním znakem je pak požadavek na to, aby byl výkon činnosti prováděn živnostenským nebo obdobným způsobem.¹⁰

Občanský zákoník dále zavádí právní fikci, kdy se za podnikatele považuje rovněž osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Podmínky zápisu do tohoto rejstříku stanovuje zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. V souladu s tímto zákonem jsou fyzické osoby do obchodního rejstříku zapisovány, pokud podnikají a mají bydliště v České republice a o zápis do rejstříku požádají, dále pokud jsou vyjmenovány v § 43 ZVeřR, na území České republiky podnikají a také o zápis do rejstříku požádají, anebo pokud to o nich ZVeřR či jiný zákon stanoví.¹¹

V občanském zákoníku lze nalézt též vyvratitelnou právní domněnku, že podnikatelem je osoba, mající k podnikání oprávnění podle živnostenského nebo jiného zákona. Oprávnění podle jiného zákona než zákona o živnostenském podnikání pak mají osoby, uvedené v § 3 ZZiv, jimiž budou například lékaři, zubní lékaři, advokáti, notáři či znalci.¹²

Z popsaného tedy vyplývá, že podnikatelem může být osoba, která vykonává činnost naplňující znaky podnikání obsažené v § 420 odst. 1 OZ, jež jsou popsány výše. Dále může být podnikatelem osoba zapsaná v obchodním rejstříku, a to podle pravidel stanovených ZVeřR. Podnikatelem bude rovněž osoba, která má živnostenské oprávnění podle ZZiv, nebo osoba, která má oprávnění podle jiných zvláštních zákonů, například dle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

1.2.2 Dluhy z podnikání

Obecně lze říci, že dluhem z podnikání bude jakýkoliv dluh, který vznikl dlužníku při výkonu jeho podnikatelské činnosti prováděné živnostenským nebo obdobným způsobem.¹³ Podnikatelem je pak v návaznosti na výše přednesené osoba naplňující jednu z definic § 420 a § 421 OZ. Konkrétní příklady dluhů, které budou považovány za dluhy z podnikání, představuji na následujících řádcích.

---

¹⁰ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1605 – 1609 (§ 420).

¹¹ Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

¹³ VAVŘINA, Jan, BUŠA, Jindřich. *Pojem podnikatel a dluhy z podnikání* [online]. epravo.cz, 17. prosince 2015 [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pojem-podnikatel-a-dluhy-z-podnikani-99918.html>>.

Prvním příkladem dluhů z podnikání fyzických osob - podnikatelů, tedy typicky osob samostatně výdělečně činných¹⁴, jsou pohledávky na důchodovém a zdravotním pojištění.¹⁵ Zajímavým faktem u posuzování jmenovaného typu závazků jako dluhů z podnikání je pak to, že se odborná veřejnost v názorech na tuto problematiku rozchází. Podle Vavřiny a Buše je totiž pro posouzení pohledávek na důchodové a zdravotní pojištění jako dluhů z podnikání OSVČ třeba, aby dlužník naplnil všechny znaky podnikání ve smyslu § 420 odst. 1 OZ, a to nehledě na to, jestli má dlužník živnostenské nebo jiné oprávnění podle speciálních zákonů.¹⁶ Naproti tomu Kubíčková a Bureš považují tento názor za sporný, protože soudy ve své rozhodovací praxi naplnění znaků podnikatele podle uvedeného ustanovení nezkontrolují a k posouzení popsanych závazků jako dluhů z podnikání jim „stačí“, pokud má dlužník například živnostenské oprávnění podle zákona o živnostenském podnikání.¹⁷ S ohledem na výše představené definice podnikatele a skutečnost, že občanský zákoník neuvádí, že by k tomu, aby osoba byla považována za podnikatele, bylo třeba kumulativního naplnění § 420 a § 421 OZ, se lze přiklonit spíše ke druhému ze jmenovaných názorů.

Za dluhy z podnikání jsou judikaturou považovány dále dluhy, které vznikly nad rámec dlužnických obchodně-závazkových vztahů, což budou například dluhy mající původ v občanskoprávních vztazích, v nichž dlužník vystupoval jako podnikatel.¹⁸ Podnikatelskými závazky budou také úroky z prodlení, jako příslušenství dluhů z podnikání a smluvní pokuta, jako sankce za porušení povinností spojených s podnikáním.¹⁹

Naopak dluhem z podnikání nebude dle Nejvyššího soudu dluh za situace, kdy návrh na povolení oddlužení podá dlužník, který není podnikatelem, nikdy jím nebyl a svým majetkem pouze zajistil dluh jiné osoby z jejího podnikání.²⁰

1.2.3 Podmínky přípustnosti oddlužení dluhů z podnikání

První výjimkou, při jejímž naplnění je možné povolit oddlužení i přes existenci dluhů z podnikání, je situace, kdy s oddlužením dluhů pocházejících z podnikání souhlasí věřitel, o jehož pohledávku se jedná. Insolvenční zákon ve znění účinném do 30. června 2017 nespécifikoval, jakou podobu má věřitelský souhlas s oddlužením dluhů z podnikání mít, zda musí dlužník výslovný souhlas věřitele tvrdit a k návrhu na povolení oddlužení dokládat či

¹⁴ Dále jen „OSVČ“.

¹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. května 2017, sp. zn. 1 VSOL 479/2017-A-19.

¹⁶ VAVŘINA, BUŠA: *Pojem podnikatel a dluhy...*

¹⁷ KUBÍČKOVÁ, Alice, BUREŠ, Jan. *Oddlužení podnikatele – někde možné je, jinde ne* [online]. epravo.cz, 1. února 2016 [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatele-nekde-mozne-je-jinde-ne-100104.html>>.

¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 20/2009.

¹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. srpna 2012, sp. zn. 2 VSPH 546/2012-A-17.

²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 29 NSČR 9/2009.

nikoliv, což mělo za důsledek nejednotnost v rozhodovací praxi soudů.²¹ Ta se projevovala tím, že oba vrchní soudy, jež by měly rozhodovací praxi spíše sjednocovat, přistupovaly k podobě souhlasu věřitele s oddlužením dluhů z podnikání zcela odlišně. V reakci na tuto nekonzistentnost v judikatorní činnosti soudů tak zákon č. 64/2017 Sb. novelizoval insolvenční zákon a upravil věřitelský souhlas do té podoby, že procesní aktivita je nově vyžadována po věřitelích, ale to pouze v případě, že tito chtějí vyjádřit svůj nesouhlas, jinak je jejich souhlas s oddlužením podnikatelských závazků presumován.²²

Druhou výjimkou je případ tzv. starých konkurzních pohledávek, kdy dluh z podnikání je pohledávkou věřitele, jež zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, v němž byl insolvenčním soudem zrušen konkurz na majetek dlužníka, a to z důvodu, že obdržel zprávu insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení nebo z důvodu, že zjistil skutečnost, že majetek dlužníka je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující. Tuto výjimku pak zákonodárce zařadil z důvodu, že pokud již dluh z podnikání prošel konkurzem, je „vyčerpána“ tíha podnikatelského rizika, která by jinak byla přenášena na věřitele, a proto je povaha dluhu z podnikání po projití konkurzem již nevýznamná.²³ Podle Krhuta je třeba k uvedenému doplnit, že popsaná výjimka bude platit pouze v případě, kdy dlužník nebude mít žádné nové, po konkurzu vzniklé, dluhy z podnikání.²⁴

Poslední výjimkou obsaženou v § 389 odst. 2 písm. c) IZ je případ, kdy je dluh z podnikání pohledávkou zajištěného věřitele. Tito jsou totiž v rámci oddlužení uspokojováni stejně, jako by tomu bylo mimo insolvenční řízení, tedy zpeněžením majetku tvořícího zajištění. Strnad dovozuje, že důvodem pro tuto zákonnou výjimku je skutečnost, že zajištěného věřitele, který po schváleném oddlužení neudělí insolvenčnímu správci pokyn ke zpeněžení majetku sloužícího k zajištění, se nebude týkat osvobození dlužníka od placení pohledávek, které by mu v případě úspěšného skončení oddlužení soud udělil.²⁵

Nad rámec výjimek stanovených zákonem budou existovat i jiné situace, kdy dluhy z podnikání řešení dlužníkovou hrozcího úpadku či úpadku bránit nebudou. Podle Erbsové by

---

²¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění zákona č. 294/2013 Sb. účinném ke dni 1. ledna 2014.

²² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

²³ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 929/0 část č. 1/13. VI. n. z., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, s. 151.

²⁴ KRHUT, Rostislav. *Mgr. Rostislav Krhut: Připustnost oddlužení podnikatelů po novele* [online]. insolvencnizona.cz, 8. února 2017 [cit. 13. února 2018]. Dostupné na <<http://www.insolvencnizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-pripustnost-oddluzeni-podnikatelu-po-novele/>>.

²⁵ STRNAD, Zdeněk. In KOZÁK, Jan (ed). *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 1416 – 1427 (§ 389).

tak mělo být například za situace, kdy věřitelé včas a řádně nepřihlásí do insolvenčního řízení své pohledávky, jež odpovídají dluhům z podnikání, kdy tyto pak v rámci uvedeného řízení nemohou být uspokojeny. Obdobně by dle jejího názoru neměly povolení oddlužení bránit ani podnikatelské závazky, které se žádným ze způsobů úpadku v insolvenčním řízení neuspokojují, což má za důsledek, že tyto nemohou insolvenční řízení žádným způsobem ovlivnit.²⁶

---

²⁶ ERBSOVÁ, Hana. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 1376 – 1389 (§ 389).

2 Současná úprava podmínek přípustnosti povolení oddlužení fyzické osoby - podnikatele a její vybrané problémy

2.1 Souhlas věřitele s oddlužením dluhů z podnikání a (ne)důvodnost jeho případného nesouhlasu

2.1.1 Podoba souhlasu věřitele s oddlužením dluhů z podnikání

Oddlužení dlužníka, jenž má dluhy z podnikání, bude za současného naplnění obecných podmínek přípustnosti, povoleno mimo jiné v situaci, kdy s oddlužením dluhů z podnikání souhlasí věřitel, o jehož podnikatelskou pohledávku se jedná. Institut věřitelského souhlasu pak prošel v poslední době jistým vývojem a lze dovozovat, že tomu tak bylo zejména z důvodu rozporů v judikatuře našich vrchních soudů. Tento nesoulad spočíval v posouzení otázky, zda je povinností dlužníka tvrdit existenci souhlasu věřitele s oddlužením dlužníkových podnikatelských závazků, či jestli postačí tzv. fikce²⁷ věřitelova souhlasu.

Vrchní soud v Olomouci totiž, například ve svém usnesení ze dne 23. září 2015, sp. zn. 1 VSOL 918/2015-A-18, zastával názor, že dlužník má povinnost již při podávání návrhu na povolení oddlužení tvrdit všechny pro rozhodnutí ve věci významné skutečnosti, mezi které náleží i tvrzení o dlužníkově oprávněnosti návrh podat, tedy tvrzení o existenci jedné z výjimek upravených v § 389 odst. 2 IZ. Pokud byl pak touto výjimkou souhlas věřitele s povolením oddlužení a dlužník tento souhlas již při podávání návrhu alespoň netvrdil, případně soudu na dodatečnou výzvu sdělil, že souhlasy věřitele nemá, nebyl daný dlužník oprávněn návrh na povolení oddlužení podat a jeho návrh musel být soudem odmítnut. V případě, kdy dlužník souhlas věřitele tvrdil, ale nedokládal, vznikaly dle Vrchního soudu v Olomouci o dlužníkově oprávněnosti podat návrh na povolení oddlužení pochybnosti, tudíž

---

²⁷ Tato byla soudy dovozována z poslední věty § 403 odst. 2 IZ ve znění zákona č. 294/2013 Sb. účinném ke dni 1. ledna 2014, z níž vyplývalo, že pokud věřitelé včas neuplatnili své námitky, byl dovozován jejich souhlas, ať již měl dlužník dluhy z podnikání či nikoliv. Na závěr, že uvedené ustanovení je právní fikcí, usuzují na základě toho, že je jím uměle formulována skutečnost, jež však nemá oporu v objektivní realitě, což je znakem právě právní fikce. Srovnání viz HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 240. Tento závěr ostatně potvrzuje i Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., z níž vyplývá záměr zákonodárce připsat věřiteli souhlas tam, kde je tento pasivní a o průběh insolvenčního řízení se nezajímá. Skutečnost, že je předmětná věta uvozena slovy „platí, že“ pak není způsobila popsany závěr vyvrátit, neboť striktní rozlišování na základě úvodních sousloví, kdy právě „platí, že“ by mělo uvádět nevyvratitelnou právní domněnku, je zavedeno pouze pro občanský zákoník. Srovnání viz Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., zákon občanský zákoník. Sněmovní tisk 362/0 část 1/2. VI. n. z. občanský zákoník, s. 576.

mělo být oddlužení povoleno a závěrečné rozhodnutí o oprávněnosti návrhu ponecháno na svolané schůzi věřitelů.²⁸

Vrchní soud v Praze se pak sice s Vrchním soudem v Olomouci shodoval v názoru na to, jak postupovat v případě pochybností o zmíněné dlužníkově oprávněnosti k podání návrhu na povolení oddlužení, na rozdíl od druhého jmenovaného soudu však netrval na povinnosti dlužníka věřitelův souhlas tvrdit. Dále Vrchní soud v Praze ve své rozhodovací praxi dovozoval, že pokud věřitelé svůj nesouhlas s povolením řešení dlužníkovy úpadku oddlužením nenamítali již při samotném podávání návrhu na povolení oddlužení, nebo následně v rámci schůze věřitelů svolané za účelem rozhodnutí o způsobu řešení úpadku či hrozícího úpadku dlužníka, nastávala se skončením této schůze právě fikce jejich souhlasu s oddlužením, a to bez ohledu na existenci dluhů z podnikání.²⁹

Popsaná nejednotnost v praxi způsobovala, že zatímco dlužníci náležející do působnosti Vrchního soudu v Olomouci museli souhlasy věřitelů tvrdit již při podávání návrhů na povolení oddlužení, jinak byly jejich návrhy odmítány jako neoprávněné, dlužníci v působnosti Vrchního soudu v Praze takto činit nemuseli a v případě neaktivity věřitelů byly jejich návrhy, za splnění ostatních podmínek, povolovány. Zajímavostí pak je, že k této rozdílnosti názorů došlo až postupem času, neboť ještě v dubnu roku 2014 Vrchní soud v Olomouci rozhodoval případy ve shodě s Vrchním soudem v Praze.³⁰ Naznačená nekonzistentnost rozhodovací praxe vrchních soudů dále mohla být, jak ostatně dovozuje i Řeháček, posuzována jako nežádoucí porušení významného principu právní jistoty, v tomto případě konkrétněji vyjádřeného zásadou legitimního očekávání, zakotvenou v § 13 OZ.³¹

Nastíněnou problematiku se rozhodl zákonodárce vyřešit novelizací insolvenčního zákona, v níž se prakticky „přiklonil“ k rozhodovací praxi Vrchního soudu v Praze. S účinností od 1. července 2017 tak řešení dlužníkovy úpadku či hrozícího úpadku oddlužením nebrání dluhy z podnikání, jestliže „*s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde; platí, že věřitel souhlasí, pokud nejpozději spolu s přihláškou své pohledávky výslovně nesdělí, že s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí, a toto své stanovisko odůvodní*“.³² Nově přidaná část za středníkem tedy určuje, že souhlas věřitele s oddlužením dluhů z podnikání

²⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. září 2015, sp. zn. 1 VSOL 918/2015-A-18.

²⁹ Srovnání např. viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. května 2014, sp. zn. 2 VSPH 961/2014-A-14, nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. dubna 2014, sp. zn. 4 VSPH 531/2014-B-10 atd.

³⁰ Srovnání např. viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. dubna 2014, sp. zn. 1 VSOL 313/2014-A-14, nebo usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. dubna 2014, sp. zn. 1 VSOL 297/2014-A-9 atd.

³¹ ŘEHÁČEK, Oldřich. *Má být rozhodnutí o osobním bankrotu spravedlivé?* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 27. ledna 2015 [cit. 17. července 2018]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/ma-byt-rozhodnuti-o-osobnim-bankrotu-spravedlive?browser=mobi>>.

³² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

dlužníka je presumován. Pokud by pak chtěl věřitel svůj nesouhlas vyjádřit, musí tak dle Krhuta učinit kdykoliv od zahájení insolvenčního řízení až do okamžiku podání přihlášky své pohledávky.³³

2.1.2 Posuzování důvodnosti nesouhlasu věřitele s oddlužením dluhů z podnikání

Mimo uvedenou povinnost věřitele svůj nesouhlas tvrdit, vyplývá z § 389 odst. 2 písm. a) IZ i další povinnost, a to svůj nesouhlas odůvodnit. Pokud by tuto povinnost věřitel nedodržel, soud by dle Řeháčka a Maška k jeho nesouhlasu s povolením oddlužení dluhů z podnikání nepřihlížel.³⁴ Právě věřitelovo odůvodnění musí následně soud dle § 397 odst. 2 IZ při rozhodování o oprávněnosti dlužníka podat návrh na povolení oddlužení posoudit. V insolvenčním zákoně však žádná kritéria pro zhodnocení důvodu vysloveného nesouhlasu nalézt nelze. Dokonce ani Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. žádný, alespoň stručný, návod k posouzení důvodnosti věřitelova nesouhlasu neobsahuje. Zákonodárce tak ponechává zcela v dikci soudů, jak budou v konkrétních případech důvody věřitelova nesouhlasu hodnotit.

Právě skutečnost, že insolvenční zákon ani důvodová zpráva vodítko k posouzení důvodu věřitelova nesouhlasu s povolením oddlužení nezahrnuje, a tudíž je ponecháno na soudech, jak si s důvodností „poradí“, lze považovat za nejproblematičtější aspekt nové úpravy věřitelského nesouhlasu. Dokud totiž Nejvyšší soud nebo některý z vrchních soudů neposkytne krajským soudům alespoň stručný návod, jak s důvodností věřitelského nesouhlasu naložit, bude pro tyto nižší soudy velice obtížné v jednotlivých případech jmenované důvody hodnotit. Lze si dokonce představit, že právě tato absolutní volnost v posuzování důvodů nesouhlasů by mohla v extrémní podobě vést až k obdobné situaci, jaká zde byla před rozebíranou novelizací, kdy byly soudy nejednotné v hodnocení naplnění podmínky § 389 odst. 2 písm. a) IZ. Tentokrát by však nekonzistentnost rozhodovací činnosti soudů, v krajní podobě až narušující zásadu legitimního očekávání, spočívala v tom, že zatímco některé soudy by nesouhlas udělený z určitého důvodu posuzovaly jako důvodný, jiné soudy by nesouhlas udělený z toho stejného důvodu posuzovaly jako nedůvodný. S ohledem na uvedené bude skutečně záležet až na rozhodovací praxi soudů, jak si s rozebíranou problematikou poradí.

---

³³ KRHUT: *Mgr. Rostislav Krhut: Připustnost oddlužení podnikatelů...*

³⁴ ŘEHÁČEK, Oldřich, MAŠEK, Jan. *Novela insolvenčního zákona účinná od 1. 7. 2017 anebo Cui bono?* [online]. Česká justice, 30. července 2017 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/blog/novela-insolvencniho-zakona-ucinna-od-1-7-2017-anebo-cui-bono/>>.

V současné judikatuře však, více jak rok od účinnosti novely č. 64/2017 Sb., žádný popsany návod nalézt nelze a ani rozhodnutí, jež by se k důvodnosti či nedůvodnosti nesouhlasu věřitele s oddlužením dluhů z podnikání vyjadřovaly, příliš mnoho není³⁵. Jako příklad důvodného nesouhlasu věřitele s povolením oddlužení dluhů z podnikání tak může z rozhodovací praxe soudů prozatím posloužit pouze ten, vyplývající z rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. března 2018, sp. zn. 1 VSOL 200/2018-A-13. V tomto případě totiž oba veřejnoprávní věřitelé podnikatelských pohledávek vyjádřili svůj nesouhlas, který odůvodnili skutečností, že povolením oddlužení by došlo ke zvýhodnění dlužníka-podnikatele, který nehradí zákonné odvody na sociální a zdravotní pojištění, vůči ostatním podnikatelům v rámci společného trhu EU.³⁶

Další důvodné nesouhlasy lze tudíž, s ohledem na uvedené, nalézt pouze v teorii. Například Řeháček a Mašek jsou pak toho názoru, že jako důvodný může být soudem shledán nesouhlas, který věřitel zdůvodní racionální ekonomickou úvahou o výši uspokojení jeho pohledávek v rámci konkurzního řízení oproti jeho uspokojení v rámci oddlužení. V případě proběhnuvšího konkurzu totiž věřiteli, na rozdíl od oddlužení, jeho neuspokojené pohledávky vůči dlužníku zůstanou.³⁷

Konkrétnější příklady důvodného nesouhlasu dále rozebírá Krhut. Jako první z nich popisuje případ věřitelova nesouhlasu s oddlužením, jenž by byl odůvodněn tím, že dlužník nabídl jako formu oddlužení pouze splátkový kalendář i přesto, že měl ke zpeněžení vhodný majetek. Za této situace by totiž bylo pro věřitele výhodnější, kdyby dlužník navrhoval kombinaci oddlužení plněním splátkového kalendáře a zároveň zpeněžením majetkové podstaty, případně nahradil zpeněžení majetku nějakým dodatečným příjmem³⁸, tak, aby byla naplněna insolvenční zásada co nejvyššího uspokojení věřitelů. Druhým příkladem důvodného nesouhlasu by pak mohla být situace, kdy veřejnoprávní věřitel, jako například Česká správa sociálního zabezpečení, vysloví nesouhlas z důvodu dlužníkovy nedbalého plnění veřejnoprávních povinností.³⁹

---

³⁵ Kromě níže uváděného rozhodnutí lze nalézt například i další usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. dubna 2018, sp. zn. 4 VSOL 222/2018-A-16, v němž věřitelé své nesouhlasy s povolením oddlužení dluhů z podnikání vyjádřili. S ohledem na skutečnost, že se však prvostupňový soud důvodností těchto nesouhlasů nezabýval, a proto bylo druhostupňovým soudem jeho rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost zrušeno, zde důvody uváděné těmito věřiteli nepředstavuji.

³⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. března 2018, sp. zn. 1 VSOL 200/2018-A-13.

³⁷ ŘEHÁČEK, MAŠEK: *Novela insolvenčního zákona...*

³⁸ Tímto dodatečným příjmem by typicky mohl být dar věnovaný na základě darovací smlouvy dle § 2055 a násl. OZ či pravidelné peněžní dávky poskytované ze smlouvy o důchodu dle § 2701 a násl. OZ.

³⁹ KRHUT: *Mgr. Rostislav Krhut: Připustnost oddlužení podnikatelů...*

Jako důvodný nesouhlas lze posoudit i takový, který věřitel odůvodní svou nevědomostí o finanční situaci dlužníka a o možné výši svého uspokojení v rámci oddlužení. Z již uvedeného totiž vyplývá, že věřitel musí svůj nesouhlas vyjádřit nejpozději s podáváním přihlášky pohledávky, k tomuto okamžiku však ještě nemůže mít plnou znalost o počtu ostatních věřitelů, výši jejich pohledávek, majetku a finančních možnostech dlužníka a tím pádem ani o možnosti svého uspokojení. Tyto informace se věřitel dozví nejdříve až se zprávou pro oddlužení, která však bude ve smyslu § 398a IZ ve spojení s § 136 odst. 2 IZ vyhotovena až po uplynutí lhůty pro přihlašování pohledávek. Proto by věřitel mohl vyslovit svůj nesouhlas s povolením oddlužení „preventivně“ tak, aby byl dlužníkům úpadek řešen konkurzem, neboť právě po případném konkurzu věřiteli jeho neuspokojené pohledávky zůstanou, což by se v případě dlužníkovy řádného a včasného splnění povinností v rámci oddlužení nestalo.

Výše představené příklady se vztahují k nesouhlasům, jež by soudy mohly shledat důvodnými. Pro formulaci nesouhlasu nedůvodného je možné se inspirovat starší judikaturou Nejvyššího soudu. Tento totiž ještě v době účinnosti úpravy, která vůbec oddlužení osob majících dluhy z podnikání nedovolovala, s přihlédnutím k určitým okolnostem právě jejich oddlužení připouštěl. Rozhodnými skutečnostmi pak byla dle Nejvyššího soudu doba vzniku dluhu z podnikání, doba ukončení dlužníkovy podnikání, množství a výše dlužníkových podnikatelských závazků a také okolnost, zda je věřitel s oddlužením své podnikatelské pohledávky srozuměn.⁴⁰

Z popsanych okolností je pro definování nedůvodného nesouhlasu důležitá zejména výše a množství dlužníkových podnikatelských závazků v poměru k těm nepodnikatelským. Lze si totiž představit situaci, kdy věřitel udělí svůj nesouhlas s oddlužením podnikatelské pohledávky, která bude pocházet i třeba z již ukončeného podnikání dlužníka a tvořit jen nepatrné procento v poměru k celé, v rámci oddlužení uspokojované, částce. V tomto případě by soud mohl, i s ohledem na aktuální vývoj právní úpravy, která směřuje spíše ke zvýhodňování dlužníků, tento nesouhlas shledat jako nedůvodný, ač by byl odůvodněn jakkoliv. Nastíněné by pak obzvláště mohlo platit v situaci, kdy by v rámci oddlužení došlo k plnému uspokojení všech věřitelů⁴¹, neboť tehdy, jak ostatně dříve dovodil Nejvyšší soud,

---

⁴⁰ Srovnání např. viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. 29 NSČR 3/2009, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 11/2009 atd.

⁴¹ Například z důvodu, že by někteří věřitelé nepřihlásili své pohledávky.

by nedocházelo k přenášení podnikatelského rizika⁴² na věřitele, což je právě důvodem pro omezení oddlužení pro podnikatelské závazky.⁴³

2.1.3 Dílčí závěr a úvaha *de lege ferenda*

Z uvedeného vyplývá, že v případě, kdy věřitel podnikatelské pohledávky vyjádří svůj nesouhlas s povolením oddlužení dlužníka, majícího dluhy z podnikání, musí svůj nesouhlas odůvodnit, jinak soud k jeho nesouhlasu nepřihlíží. S tímto nesouhlasným stanoviskem se musí soud následně dle § 397 odst. 2 IZ vypořádat a přezkoumat jeho odůvodnění. Naneštěstí však insolvenční zákon ani Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb. neposkytují soudům žádné instrukce, jak při tomto posuzování postupovat, respektive jaké nesouhlasy posoudit jako důvodné a jaké nikoliv. V době sepisování této práce navíc bylo publikováno jen velmi málo rozhodnutí vyšších soudů, jež by k objasnění této problematiky přispěly. Příklad důvodného nesouhlasu tak lze prozatím nalézt pouze v rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci a další příklady, ať již nesouhlasů důvodných či nedůvodných uvádí odborná veřejnost ve svých teoretických úvahách, jež jsem si dovolila doplnit úvahami svými.

Na základě dříve popsaného lze poté shrnout, že jako důvodné nesouhlasy by mohly být posuzovány ty, které budou ospravedlněny racionálním ekonomickým hlediskem na straně věřitele, případně skutečností, že povolením oddlužení by mohl být podnikající dlužník zvýhodněn vůči ostatním podnikatelům v rámci společného trhu EU. Naopak jako nedůvodné nesouhlasy by pak mohly být hodnoceny takové, jež by byly vysloveny v případě, s ohledem na jejich množství a výši, „nicotných“ podnikatelských pohledávek. Bude však záležet na prvostupňových soudech, jak budou jednotlivě a v závislosti na konkrétních případech dále postupovat a zda se představené teoretické (ne)důvodné nesouhlasy potvrdí či nikoliv.

Bylo již také naznačeno, že situace, kdy nejsou zákonem ani judikaturou stanovena žádná kritéria, jak při posuzování důvodnosti věřitelova stanoviska postupovat, by mohla v krajním případě vést až k narušení zásady legitimního očekávání, kdy nejenom dlužník, ale ani věřitel neví, jaké soudní rozhodnutí může předvídat. S ohledem na to, že právě tato skutečnost by mohla v praxi činit největší problémy, se domnívám, že by bylo vhodné *de lege ferenda* zvážit zakotvení demonstrativního⁴⁴ výčtu případů, kdy je možné věřitelův nesouhlas s povolením oddlužení dluhů z podnikání posoudit jako důvodný. Dokáží si představit, že by v tomto možném výčtu mohly být obsaženy uvedené ekonomické důvody na straně věřitele, a

---

⁴² Tento pojem vysvětluji níže, proto si na vysvětlení uvedené v kapitole 2.2.2 dovoluji na tomto místě pouze odkázat.

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 11/2009.

⁴⁴ Domnívám se, že by bylo vhodnější použít výčet demonstrativní, neboť zákonodárce nemůže být zcela objektivně schopen pojmenovat všechny eventuální důvody, jež by věřitelé mohli vyslovit.

to nejenom proto, že se v tomto hledisku shoduje vícero odborníků, ale též proto, že se domnívám, že tímto důvodem by věřitelé mohli v praxi skutečně argumentovat. Zakotvení tohoto demonstrativního výčtu by pak mohlo při hodnocení nesouhlasů věřitelů s oddlužením dluhů pocházejících z podnikání v praxi pomoci soudům tím, že by jim bylo skrze tento výčet poskytnuto vodítko, jak je možné při posuzování důvodnosti těchto nesouhlasů postupovat.

2.2 Souhlas věřitele s oddlužením dluhů z podnikání jako možný zásah do zásady zákazu nedovoleného zvýhodnění

2.2.1 Zásada zákazu nedovoleného zvýhodňování některých věřitelů

Insolvenční řízení, jako zvláštní soudní řízení, částečně se odchylující od běžného civilního soudního procesu, je vedle ústavních a některých obecných zásad civilního procesu ovládáno také svými specifickými zásadami insolvenčními. V souladu s těmito zvláštními zásadami pak musí být vykládána i aplikována jednotlivá ustanovení insolvenčního zákona tak, aby byl co nejlépe naplněn účel insolvenčního řízení, jímž je dle Ústavního soudu „řešení majetkových vztahů dlužníka, který je v úpadku, a uspokojení pohledávek věřitelů z jedné majetkové podstaty dlužníka“.⁴⁵ Jednou ze základních insolvenčních zásad a významným interpretačním pravidlem je následně zásada zákazu zvýhodňování některých věřitelů. Tato částečně vyplývá již z úvodního § 1 písm. a) IZ a její definici lze nalézt v § 5 písm. b) IZ, kde je formulována tak, že „věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti“.⁴⁶

Zásada zákazu zvýhodňování některých věřitelů tedy, s ohledem na jejich v praxi rozdílné postavení, vyslovuje požadavek na rovné podmínky pro ty věřitele, jež se nacházejí v postavení shodném, či obdobném. Kovářová Kochová pak právě postavení věřitelů odvozuje od charakteru jejich konkrétních pohledávek, kdy tento může být odlišný, a proto bude odlišné i postavení jednotlivých věřitelů. Speciální postavení nato dovozuje například u tzv. zapodstatových pohledávek a pohledávek jim naroveň postavených, k jejichž uspokojování dochází již v rámci insolvenčního řízení, případně u pohledávek zajištěných.⁴⁷

Důvody pro odlišný charakter některých pohledávek poté mohou být různé. V případě pohledávek zapodstatových je rozlišování odůvodněno dobou jejich vzniku, neboť k tomuto dochází dle § 168 odst. 1 a 2 IZ buď po vyhlášení moratoria, po zahájení insolvenčního řízení,

---

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, bod 30.

⁴⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 164 – 165.

případně po rozhodnutí o úpadku. Speciální charakter pohledávek postavených pohledávkám za majetkovou podstatou naroveň, jež jsou obsaženy v taxativním výčtu § 169 odst. 1 IZ, opodstatňují dle Důvodové zprávy k zákonu č. 294/2013 Sb. sociální důvody, snaha o zajištění co nejvyššího uspokojení věřitelů, či snaha o předejití úpadku dlužníka. Zvláštní kategorii těchto pohledávek dále tvoří pohledávky státu, jejichž odlišné postavení je ospravedlněno důvody politickými.⁴⁸ U pohledávek zajištěných lze nato dovozovat, že jejich diferenciaci je odůvodněna právě tím, že jsou zajištěny majetkem⁴⁹, náležejícím do majetkové podstaty. Důsledkem tohoto rozlišování je posléze zvláštní způsob uspokojování, ke kterému dochází dle § 167 odst. 1 IZ zpeněžením předmětu zajištění.

Pokud je pak na základě vyličených skutečností odůvodněn zvláštní charakter popsaných typů pohledávek, je možné, v návaznosti na uvedené, dovodit i odlišné postavení věřitelů s těmito pohledávkami. Věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou či s pohledávkami těmito pohledávkám postavenými naroveň tudíž budou v jiném postavení než věřitelé, kteří tyto tzv. přednostní pohledávky nemají. Věřitelé se zajištěnými pohledávkami budou zase v odlišném postavení než věřitelé s pohledávkami nezajištěnými. Z tohoto důvodu nelze požadovat, aby všichni jmenovaní věřitelé měli stejné podmínky, a proto se zásada zákazu zvýhodňování některých věřitelů v tomto případě neuplatní.

V souvislosti s předneseným následně vyvstává otázka, zda se bude rozebíraná zásada aplikovat i v případě výjimky dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ, tedy nesouhlasu věřitele, jehož pohledávka pochází z dlužníkovy podnikání, s řešením dlužníkovy úpadku či hrozícího úpadku oddlužením. Posouzení této otázky na základě již uvedeného závisí na zhodnocení skutečnosti, zda mají věřitelé tzv. nepodnikatelských a věřitelé tzv. podnikatelských pohledávek stejné, případně obdobné postavení, či nikoliv. V případě, kdy je dosaženo závěru, že se tito věřitelé nacházejí ve stejném či obdobném postavení, by totiž vyplynula druhá otázka, a to, zda skutečnost, že nesouhlas s oddlužením mohou vyjádřit jen věřitelé podnikatelských pohledávek, není v rozporu s rozebíranou zásadou.

Popsané zhodnocení pak závisí na tom, zda převáží důvody hovořící pro odlišné postavení zmíněných věřitelů, respektive pro odlišný charakter pohledávek pocházejících z podnikání, či zda převládnou případné důvody svědčící o stejném či obdobném postavení uvedených věřitelů.

---

⁴⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správciích, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 929/0 část č. 1/13. VI. n. z., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správciích, ve znění pozdějších předpisů, s. 59 – 60.

⁴⁹ Ustanovení § 2 písm. g) IZ pak stanovuje taxativní výčet tohoto majetku, jímž může být například zástavní právo, či právo zadržovací.

2.2.2 Důvody odlišného postavení věřitelů s pohledávkami podnikatelskými a věřitelů s pohledávkami nepodnikatelskými

Dříve bylo uvedeno, že zvláštní charakter pohledávek může být odůvodněn speciální dobou jejich vzniku, důvody sociálními, případně politickými, snahou o co nejvyšší uspokojení věřitelů, snahou vyhnout se úpadku dlužníka vůbec, případně skutečností, že je tato pohledávka zajištěna majetkem náležejícím do majetkové podstaty. V případě předmětných pohledávek, tedy pohledávek pocházejících z podnikání, lze však dovozovat, že ani jedna z uvedených skutečností jejich odlišný charakter neospravedlňuje. Tyto totiž nespádají pod taxativní výčet § 168 odst. 1 a 2 IZ a nevznikají v již vyjmenovaných speciálních okamžicích, tudíž je nelze považovat za pohledávky za majetkovou podstatou. Nenáleží ani k pohledávkám vyjmenovaným § 169 odst. 1 IZ, u nichž jsou dovozovány uvedené zvláštní důvody, a proto nelze dospět k závěru, že by se jednalo o pohledávky postavené pohledávkám zapodstatovým naroveň. S ohledem na to, že jsou posuzovány pohledávky dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ⁵⁰ není možné dospět ani k závěru, že by byly tyto pohledávky zajištěny.

Taranda však uvádí další možné důvody ospravedlňující odlišný charakter pohledávek, jimiž jsou jejich specifické parametry, či okolnost jejich vzniku.⁵¹ Skutečnost, že podnikatelské pohledávky vznikají v souvislosti s dlužníkovým podnikáním, zatímco pohledávky nepodnikatelské vznikají za okolností jiných, by dle mého názoru mohla být prvním důvodem opodstatňujícím zvláštní charakter těchto pohledávek, a tedy i skutečností odůvodňující odlišné postavení věřitelů s pohledávkami, pocházejícími z podnikání.

Dalším důvodem, tentokrát již ospravedlňujícím zvláštní postavení přímo samotných věřitelů, by mohl být fakt, že věřitele se jmenovanými pohledávkami je třeba chránit před tzv. přenášením podnikatelského rizika. Tento pojem pak Nejvyšší soud charakterizuje jako nežádoucí situaci, kdy je odpovědnost spojená s podnikáním přenášena na dlužníkovy věřitele, a to tím, že je snižována míra uspokojení jejich pohledávek. K tomuto přenášení by však nemělo s ohledem na u podnikatelsky aktivního dlužníka předpokládanou míru profesionality a odbornosti docházet, neboť právě s ohledem na sdělené schopnosti by měl být dlužník-podnikatel způsobilý se s případnými důsledky podnikatelského rizika vypořádat sám.⁵² Ochranu před popsáním rizikem však není, zcela racionálně, nezbytné poskytovat

---

⁵⁰ Souhlasu věřitele dle ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) IZ je třeba pouze v případě pohledávek nezajištěných, neboť pohledávky zajištěné naplňují, jak již bylo rozebráno, výjimku dle § 389 odst. 2 písm. c) IZ.

⁵¹ TARANDA, Petr. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 46 – 53 (§ 5).

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 11/2009.

věřitelům s pohledávkami nepodnikatelskými, neboť v případě těchto k přenosu podnikatelského rizika dojít nemůže. Z tohoto důvodu by odlišné postavení věřitelů s pohledávkami, pocházejícími z dlužníkovy podnikání, mohlo být odůvodněno právě ochranou těchto věřitelů, jež je poskytována pouze jim, nikoliv věřitelům s pohledávkami, jež z dlužníkovy podnikání nepocházejí.

Pokud by následně nastíněné důvody obstály při konfrontaci s případnými důvody hovořícími ve prospěch stejného či obdobného postavení věřitelů pohledávek podnikatelských i věřitelů pohledávek nepodnikatelských, bylo by možné dospět k závěru, že s ohledem na odlišné postavení prvně jmenované „skupiny“ věřitelů nemůže v případě výjimky dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ, tedy věřitelského (ne)souhlasu, k porušení zásady zákazu zvýhodňování některých věřitelů dojít. Právě s ohledem na odlišné postavení uvedených věřitelů by totiž nebyla naplněna její hypotéza.

2.2.3 Důvody stejného či obdobného postavení věřitelů s pohledávkami podnikatelskými a věřitelů s pohledávkami nepodnikatelskými

Aby bylo možné skutečnosti, odůvodňující odlišné postavení věřitelů podnikatelských pohledávek, a skutečnosti, odůvodňující stejné, či obdobné postavení těchto věřitelů a věřitelů pohledávek nepodnikatelských, porovnat, je třeba se vedle výše uvedených důvodů hovořících pro postavení odlišné pokusit nalézt také důvody postavení stejného či obdobného.

Skutečností, ospravedlňující právě stejné postavení jmenovaných věřitelů, by pak mohla být ta, že pohledávky, pocházející z dlužníkovy podnikání, nenaplnují ani jeden z dříve popsanych zákonných důvodů, za nichž je jejich speciální charakter dovozován. Jak již totiž bylo rozebráno, není v případě podnikatelských pohledávek možné dospět k závěru, že by vznikaly ve zvláštním období, tedy například po zahájení insolvenčního řízení nebo po rozhodnutí o úpadku. Dále nelze říci, že by jejich odlišné postavení opodstatňovaly speciální⁵³ důvody, jež vyplývají z § 169 odst. 1 IZ. V případě podnikatelských pohledávek, pokud je u nich požadováno naplnění výjimky dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ, nato není možné dovést ani skutečnost, že by byly zajištěny, neboť v takovém případě by byla splněna výjimka dle § 389 odst. 2 písm. c) IZ, a naplnění podmínky věřitelského souhlasu by nebylo třeba. Důvodem stejného, či spíše obdobného postavení věřitelů podnikatelských i věřitelů nepodnikatelských pohledávek by tedy byl fakt, že pohledávky nenaplnují ani jeden ze zákona vyplývajících důvodů, za nichž je třeba pohledávkám přiznat zvláštní postavení.

---

⁵³ Například již jmenované sociální důvody, snaha o co nejvyšší uspokojení věřitelů atd.

Znění insolvenčního zákona, jak dovozuje i Kovářová Kochová, by ostatně mohlo o stejném, případně obdobném, postavení jmenovaných věřitelů taktéž vypovídat.⁵⁴ Je to totiž primárně tento zákon, kdo pohledávkám jejich speciální charakter propůjčuje, a to zejména v ustanoveních prvního dílu hlavy páté, jež se věnují právě postavení věřitelů a jejich pohledávek. Tato ustanovení, ani ustanovení další, však podnikatelským pohledávkám výslovně žádné zvláštní postavení nepřiznávají, a proto se lze domnívat, že mají tyto pohledávky shodný charakter, jako pohledávky nepodnikatelské. Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb. navíc uvádí, že seznam prioritních pohledávek, uvedených právě ve stanovené části insolvenčního zákona, musí být taxativní, aby nebyla narušována zásada předvídatelnosti a aby nebyli dále omezováni věřitelé pohledávek ostatních.⁵⁵ S ohledem na to, že pak není možné výčet uvedených pohledávek rozšiřovat, a zároveň nelze podnikatelské pohledávky ve jmenovaných ustanoveních nalézt výslovně uvedené, lze dovozovat, že by jim neměl být speciální charakter přisuzován.

Pokud by pak uvedené důvody a argumentace zněním insolvenčního zákona hovořících pro stejné, respektive obdobné postavení věřitelů, převážili nad důvody pro odlišné postavení věřitelů s pohledávkami, pocházejícími z podnikání, bylo by možné dospět k závěru, že v případě výjimky dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ, tedy (ne)souhlasu věřitele s povolením oddlužení dluhů z podnikání, dochází k porušení zásady nedovoleného zvýhodnění některých věřitelů. Pokud totiž tato zásada požaduje, aby věřitelé se stejným nebo obdobným postavením měli rovné možnosti, lze dovodit, že je v rozporu s ní, aby se k potencionálnímu oddlužení ještě před jeho povolením mohli svým nesouhlasem vyjádřit pouze věřitelé pohledávek podnikatelských.

Otázkou pak zůstává, zda pro toto porušení existuje nějaký omluvitelný důvod. Tímto by v první řadě mohla být snaha předcházet skrze výjimku dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ přenášení již dříve představeného podnikatelského rizika na věřitele, majícího pohledávku pocházející z podnikání. S ohledem na taktéž již popsanou skutečnost, že ochrany před přenášením podnikatelského rizika v případě věřitele s pohledávkou, jež z dlužníkovy podnikání nepochází, není třeba, je racionální, že tomuto věřiteli není možnost vyslovit nesouhlas dle uvedeného ustanovení poskytnuta.

---

⁵⁴ KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ: *Civilní proces...*, s. 164 – 165.

⁵⁵ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 929/0 část č. 1/13. VI. n. z., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, s. 60 – 61.

Porušení rozebírané zásady by mohlo být kompenzováno také v rámci schůze věřitelů. Tuto dle § 399 odst. 1 IZ svolá soud na návrh většiny věřitelů s pohledávkami, jejichž výše tvoří nadpoloviční většinu nezajištěných přihlášených pohledávek. V rámci svolané schůze, případně i mimo ni, mohou nezajištění věřitelé, nezávisle na tom, zda se jedná o věřitele s podnikatelskými či nepodnikatelskými pohledávkami, hlasovat o způsobu oddlužení. Pokud pak věřitel naplní podmínku hlasování o přijetí způsobu oddlužení, může vznést také námitky týkající se skutečností, jež měly odůvodňovat odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Příkladem takové skutečnosti může být dle Maršíkové ta, že ze seznamu přihlášených pohledávek vyplývá vyšší dlužná částka, než jakou v návrhu na povolení oddlužení uvedl dlužník, tudíž je zřejmé, že nebude moci být naplněna podmínka 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů.⁵⁶ Právě skrze námitky vznesené v rámci schůze věřitelů mohou tito docílit toho, že oddlužení nebude schváleno a řízení bude buď zastaveno, nebo bude rozhodnuto, že dlužníkův úpadek bude řešen konkurzem.

2.2.4 Dílčí závěr

Z dříve popsaného vyplývá, že odpověď na otázku, zda současnou podobou výjimky dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ skutečně dochází k porušování zásady zákazu nedovoleného zvýhodňování některých věřitelů, závisí na posouzení, zda převáží důvody pro odlišné postavení věřitelů podnikatelských pohledávek, či důvody pro stejné, případně obdobné, postavení těchto věřitelů a věřitelů pohledávek nepodnikatelských.

Důvodem pro odlišné postavení věřitelů pohledávek, pocházejících z podnikání, je pak zvláštní okolnost vzniku těchto pohledávek a také ochrana uvedených věřitelů před přenášením podnikatelského rizika. Naopak důvodem pro stejné či obdobné postavení věřitelů je následně skutečnost, že v případě podnikatelských a nepodnikatelských pohledávek není možné nalézt ani jeden ze zákona dovozovaných důvodů pro odlišení jedné ze jmenovaných pohledávek a také fakt, že znění insolvenčního zákona podnikatelským pohledávkám zvláštní postavení nepřiznává.

Při porovnání důvodů odlišného postavení věřitelů pohledávek, pocházejících z podnikání, a důvodů hovořících pro stejné, či obdobné postavení těchto věřitelů a věřitelů pohledávek, z podnikání nepocházejících, pak dle mého názoru ob stojí důvody prvně jmenované. Prvním argumentem podporujícím tento závěr je to, že důvod stejného postavení věřitelů je dovozován z nenaplnění dříve jmenovaných, ze zákona vyplývajících, skutečností

---

⁵⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017, s. 182.

hovořících ve prospěch odlišného charakteru podnikatelských pohledávek. Pro toto odlišné postavení však hovoří, v souladu s tím, co uvádí Taranda, okolnost vzniku pohledávek, pocházejících z dlužníkovy podnikání a dále ochrana věřitele těchto pohledávek před přenášením podnikatelského rizika.⁵⁷ Nejsou tak sice naplněny důvody odlišného postavení, vyplývající z insolvenčního zákona, nicméně je možné nalézt důvody jiné, jež toto odlišné postavení ospravedlňují. Domnívám se, že ve prospěch představeného závěru pak hovoří i fakt, že pro ověření speciálního charakteru podnikatelských pohledávek není třeba naplnit všechny možné důvody pro jejich odlišení⁵⁸, ale že postačí důvod pouze jeden.

Přednesená argumentace zněním insolvenčního zákona, který výslovně podnikatelským pohledávkám zvláštní postavení nepřiznává, dle mého názoru taktéž neobstojí, neboť specifická povaha zmíněných pohledávek může být dovozena z § 389 odst. 2 IZ. Toto ustanovení, jak ostatně vyplývá z dříve rozebraného, odlišuje dluhy pocházející z podnikání od dluhů, jež z podnikání nepocházejí, a to skrze stanovení výjimek, kdy za naplnění alespoň jedné z nich je oddlužení dluhů z podnikání povoleno. V případě dluhů, jež z podnikání nepocházejí, však splnění těchto podmínek není, zcela racionálně, třeba. Hulmák následně uvádí, že pohledávka věřitele odpovídá dluhu dlužníka.⁵⁹ Domnívám se, že by uvedené mělo platit i opačně, tedy, že dluh dlužníka odpovídá pohledávce věřitele. V návaznosti na popsání by proto mohl být ze speciálního charakteru dluhu pocházejícího z podnikání dovozen i speciální charakter odpovídající pohledávky, a tudíž by byl vyvrácen i argument zněním insolvenčního zákona.

Důvodová zpráva k zákonu 294/2013 Sb. se pak sice vyjadřuje tak, že není možné taxativní výčet prioritních pohledávek vyjmenovaných v díle prvním hlavy páté insolvenčního zákona z dříve uvedených důvodů rozšiřovat, k tomuto však dle mého názoru nedochází. Jmenovaná důvodová zpráva totiž hovoří o pohledávkách přednostních, kdy lze dovozovat, že priorita těchto pohledávek spočívá v tom, že jsou uspokojovány dle § 168 odst. 3 IZ a § 169 odst. 2 IZ v plné výši kdykoliv po rozhodnutí o úpadku. K přednostnímu uspokojování však v případě vyslovování nesouhlasu věřitele s povolením oddlužení dluhů z podnikání dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ nedochází, neboť tato výjimka nemá na způsob a výši uspokojování, ať už pohledávek, pocházejících z podnikání, či pohledávek, jež z podnikání nepocházejí, žádný vliv.

---

⁵⁷ TARANDA: *Insolvenční zákon: komentář...*, s. 46 – 53.

⁵⁸ Tak tomu ostatně není například ani u pohledávek zapodstatových, neboť tyto sice vznikají ve speciálním časovém období, avšak nenaplnují například důvod zajištění majetkem, pocházejícím z majetkové podstaty, jako je tomu u pohledávek zajištěných.

⁵⁹ HULMÁK, Milan. In HULMÁK, Milan (ed). *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721–2054): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1 – 6 (§ 1721).

Dle mého názoru tedy důvody stejného či obdobného postavení věřitelů v porovnání s důvody odlišného postavení věřitelů podnikatelských pohledávek neobstojí. Věřitelé pohledávek, pocházejících z podnikání a věřitelé pohledávek, jež z podnikání nepocházejí, se tedy ve stejném ani obdobném postavení nenachází, a tudíž není možné na ně zásadu nedovoleného zvýhodnění některých věřitelů dle § 5 písm. b) IZ aplikovat. S ohledem na přednesené tak není institut (ne)souhlasu věřitele dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ způsobit tuto zásadu narušit.

V případě, že by však byl prezentovaný názor mylný, a věřitelé se ve stejném, respektive obdobném postavení nacházeli, by skrze uvedenou výjimku docházelo k porušení zmíněné zásady, neboť tato by se s ohledem na shodné postavení věřitelů aplikovala. Toto porušení by pak bylo možné omluvit, respektive kompenzovat, dvěma skutečnostmi. První z nich je ochrana věřitelů pohledávek, pocházejících z dlužníkovy podnikání, před přenášením podnikatelského rizika a druhou možností, jež mají věřitelé, nezávisle na tom, zda jejich pohledávky pocházejí z dlužníkovy podnikání či nikoliv, v rámci schůze věřitelů, či i mimo ni. Tito totiž, za naplnění zákonných podmínek, mají právo nejen rozhodovat o způsobu oddlužení, ale i namítat skutečnosti, jež by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení.

2.3 Nepoctivý záměr v aktuální judikatuře českých soudů se zaměřením na problematiku oddlužení dluhů z podnikání

2.3.1 Výklad pojmu nepoctivý záměr jako obecné podmínky přípustnosti povolení oddlužení

Lze usuzovat, že pojem nepoctivého záměru v insolvenčním řízení je projevem obecnější soukromoprávní zásady poctivosti, kterou nalezneme v § 6 odst. 1 OZ vymezenou tak, že „každý má povinnost jednat v právním styku poctivě“.⁶⁰ Samotný pojem poctivosti pak právní věda popisuje jako jistý „standard chování, vyžadující čestnost, otevřenost a ohled na zájmy druhé strany.“⁶¹ Absence nepoctivého záměru při podávání návrhu na povolení oddlužení je, i s ohledem na ochranu zájmů věřitelů, jednou z obecných podmínek přípustnosti povolení oddlužení. Právě tuto podmínku nalezneme, jak již bylo koneckonců rozebráno, v § 395 odst. 1 písm. a) IZ, kdy je stanoveno, že „insolvenční soud zamítne návrh

---

⁶⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶¹ LAVICKÝ, Petr. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 72 – 81 (§ 6).

na povolení oddlužení, jestliže se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že jím je sledován nepoctivý záměr“.⁶²

Uvedené ustanovení je dle ustálené rozhodovací praxe soudů, potvrzené rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2009 považováno za normu s relativně neurčitou hypotézou, tedy takovou normu, jejíž hypotézu zákonodárce v právním předpise nestanovil, a proto je ponecháno na soudech, aby v každém konkrétním případě hypotézu právní normy samy vymezily.⁶³ Generální klauzule, jež je tímto ustanovením zavedena, byla dříve doplněna také demonstrativním výčtem případů, za nichž bylo možné právě na nepoctivost dlužníkovy záměru usuzovat. Bylo tomu tak za situace, kdy ohledně dlužníka, případně dalších stanovených osob, buď probíhalo v posledních 5 letech insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek této osoby, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo pokud podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.⁶⁴ Tento výčet byl však s účinností od 1. ledna 2014 zrušen s odůvodněním, že se jedná o výčet zavádějící.⁶⁵ Maršíková však dovozuje, že ačkoli již popsany výčet v zákoně chybí, budou soudy tyto původně zakotvené situace při posuzování poctivosti dlužníkovy záměru zohledňovat i nadále.⁶⁶

S ohledem na uvedené skutečnosti, kdy § 395 odst. 1 písm. a) IZ obsahuje pouze obecný požadavek, který v současné době není doplněn demonstrativním výčtem, je ponecháno v dikci soudů, aby kritéria posuzování poctivosti dlužníkovy záměru v rámci své rozhodovací praxe definovaly. K vymezování těchto rozlišovacích znaků však nedochází příliš často, a navíc ohledně nich neexistují jednoznačná stanoviska, což může dle Sigmunda činit v praxi problémy.⁶⁷ Lze dovodit, že je tomu tak zejména z důvodu, že každý jednotlivý případ má svá konkrétní specifika, tudíž je obtížné právě obecnější kritéria pro posouzení existence nepoctivého záměru stanovit. Soudy by však dle Krhuta měly v každém případě hodnocení poctivosti dlužníkovy záměru zvážit dvě základní hlediska, a to hledisko věcné

---

⁶² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2009.

⁶⁴ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění zákona č. 334/2012 Sb. účinném ke dni 1. listopadu 2012.

⁶⁵ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 929/0 část č. 1/13. VI. n. z., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, s. 152.

⁶⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. In MARŠÍKOVÁ, Jolana (ed). *Insolvenční zákon: ve znění zákona č. 64/2017 Sb.: s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 898 – 903 (§ 395).

⁶⁷ SIGMUND, Adam. (Ne)poctivý záměr v sanačních formách insolvenčního řízení. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 6. s. 35.

a časové. Hlediskem věcným jsou následně myšleny konkrétní situace, za nichž je možné na nepoctivost dlužníkovu záměru usuzovat, jejichž příklady z aktuální rozhodovací praxe soudů jsou uvedeny níže. Vedle hlediska věcného je důležité zohlednit i hledisko časové, kdy rozhodným obdobím pro posouzení poctivosti či nepoctivosti dlužníkovu chování je zejména kratší období před podáním insolvenčního návrhu. Právě v tomto období totiž může dojít ke změně dlužníkovu chování, kdy od svého nepoctivého, lehkomyšlného či nedbalého jednání, vedoucího k jeho úpadku, ve snaze vyřešit řádně svou situaci, upustí.⁶⁸

2.3.2 Věcné hledisko pojmu nepoctivý záměr dlužníka, majícího dluhy z podnikání v aktuální judikatuře vyšších soudů

Vrátím-li se ke zmíněnému věcnému hledisku, může jako první příklad situace, za níž bylo usuzováno na nepoctivý záměr dlužníka, posloužit z aktuálnější rozhodovací praxe soudů případ, jenž rozhodoval Vrchní soud v Olomouci. V tomto případě totiž musel dlužník, mající dluhy pocházející z podnikání, naplnit jednu z výjimek § 389 odst. 2 IZ, konkrétně souhlas věřitele s oddlužením dluhů z podnikání, a to v jeho podobě před 1. červencem 2017. Tento dlužník ve svém insolvenčním návrhu uvedl, že o souhlas s povolením oddlužení již své dotčené věřitele požádal, avšak do dne podání návrhu na povolení oddlužení ani jeden z těchto věřitelů svůj souhlas či nesouhlas nevyjádřil. Skutečnost však byla taková, že věřitelé se ke dni podání insolvenčního návrhu k možnému povolení oddlužení vyjádřit nemohli, neboť žádost o udělení souhlasu jim byla odeslána téhož dne, kdy byl právě insolvenční návrh podán. S ohledem na tyto nepravdivé údaje, zejména na dlužníkův dovětek, že se ani jeden věřitel nijak nevyjádřil, dospěl uvedený soud k závěru, že se jedná o obcházení § 389 odst. 2 písm. a) IZ ve znění zákona č. 294/2013 Sb. účinném ke dni 1. lednu 2014, a tudíž byl doložen dlužníkův nepoctivý záměr.⁶⁹

Vrchní soud v Praze pak posuzoval případ, v němž prvostupňový soud shledal nepoctivý záměr dlužníků, majících dluhy z podnikání, v tom, že se před podáním insolvenčního návrhu zadlužovali a také v účelovosti darovací smlouvy pro případ oddlužení. Tato účelovost byla spatřována ve skutečnosti, že trvání smlouvy bylo vázáno na potřebnost daru ke splnění minimální 30% hranice uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů. Vrchní soud v Praze, jako soud odvolací, však záměr dlužníků jako nepoctivý naopak neposoudil, a to z důvodu, že závěr o předchozím zadlužování se dlužníků shledal jako spekulativní a domněnku o účelovosti darovací smlouvy jako nesprávnou. Při posuzování této smlouvy je

---

⁶⁸ KRHUT, Rostislav. Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, s. 42.

⁶⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. března 2017, sp. zn. 2 VSOL 58/2017-A-12.

totiž dle uvedeného soudu rozhodné pouze to, zda bude dar poskytován ve výši, jež umožní provedení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Ze skutečnosti, že trvání darovací smlouvy bylo vázáno na to, zda bude daru třeba k dosažení minimální hranice uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, tedy nelze dle Vrchního soudu v Praze nepoctivý záměr dlužníků při podávání insolvenčního návrhu dovozovat.⁷⁰

Aktuální rozhodovací praxe vyšších soudů v otázce výkladu nepoctivého záměru dlužníků, majících dluhy z podnikání, není bohužel příliš bohatá. S ohledem na skutečnost, že však zákon při požadavku na poctivý záměr nestanovuje pro osoby podnikající a osoby nepodnikající odlišný standard, lze dovodit, že jako příklad nepoctivého záměru dlužníka s podnikatelskými závazky mohou posloužit i rozhodnutí, která se týkala fyzických osob, jež závazky z podnikání neměly.

Jedním z takovýchto rozhodnutí je typicky případ, kdy dlužník v návrhu na povolení oddlužení zatajuje počet svých věřitelů, případně výši svých závazků. Nejinak tomu bylo ve věci, v níž rozhodoval Nejvyšší soud, který dovodil nepoctivý záměr dlužníků ze skutečnosti, že zamlčeli většinu svých věřitelů. Dlužníci se sice bránili tvrzením, že si nebyli a nemohli být vědomi reálného rozsahu svých závazků, neboť byli lehkomyšní při soudních sporech a vyplňování blankosměnek, ani tato okolnost však dle mínění Nejvyššího soudu nemohla zapříčinit jejich nevědomost o množství věřitelů.⁷¹ V další kauze, jíž se Nejvyšší soud taktéž zabýval, dlužnice v návrhu na povolení oddlužení vědomě neuvedla závazek z titulu náhrady škody, kterou způsobila trestnou činností. Společně se skutečností, že byla dlužnice pravomocně odsouzena za trestný čin majetkové povahy, který spáchala před podáním návrhu na povolení oddlužení, pak okolnost, že dlužnice zatajila jednoho ze svých věřitelů, opět vedla k závěru, že svým návrhem sledovala nepoctivý záměr.⁷²

Jiným příkladem situace, za níž je již trvale dovozován nepoctivý záměr dlužníka, je případ, kdy dojde k převodu majetku v krátkém časovém horizontu před podáním návrhu na povolení oddlužení. Takovouto věc rozhodoval rovněž Nejvyšší soud, který tentokrát nepoctivost záměru dlužníků shledal ve skutečnosti, že těsně před podáním návrhu na povolení oddlužení převedli svůj jediný nemovitý majetek na dceru. Právě popsáný převod následně tento soud, v souladu se svou konstantní judikaturou⁷³, označil jako zkrácení věřitelů ve volbě způsobu oddlužení. S ohledem na skutečnost, že dlužníci již jiným zpeněžitelným majetkem nedisponovali, totiž zůstalo oddlužení formou splátkového kalendáře jediným

---

⁷⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. února 2017, sp. zn. 4 VSPH 129/2017-A-16.

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2018, sp. zn. 29 NSČR 67/2017.

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2018, sp. zn. 29 NSČR 53/2016.

⁷³ Srovnání např. viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2014, sp. zn. 29 NSČR 61/2012.

způsobem oddlužení, který mohl být proveden.⁷⁴ Na tomto případě je pak znatelná již dříve zmíněná skutečnost, že soudy při posuzování nepoctivosti dlužníkovy záměru nehodnotí pouze věcné, ale i časové hledisko.

Zhodnocení časového hlediska je zřejmé i z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze. Tento na nepoctivý záměr usoudil za situace, kdy si dlužník těsně před podáním návrhu na povolení oddlužení vzal úvěr, jenž nesplatil, a z toho vzniklý závazek ve svém návrhu zatajil, i přes to, že si existence tohoto závazku musel být vědom. Nepoctivost dlužníkovy záměru potvrdilo také příznačné zatajování dalších věřitelů a zamlčení výše dlužníkových závazků.⁷⁵

V rozhodovací praxi soudů je na nepoctivý záměr dlužníka často usuzováno rovněž za situace, kdy byl dlužník pravomocně odsouzen za trestný čin majetkové či hospodářské povahy, který spáchal před podáním návrhu na povolení oddlužení. Uvedená okolnost byla ostatně obsažena i ve zmíněném a dnes již zrušeném demonstrativním výčtu okolností, za nichž je možné na dlužníkův nepoctivý záměr dovozovat. Co se pak samotného hodnocení této skutečnosti jako nepoctivého záměru týče, poukazují soudy ve svých rozhodnutích opakovaně na skutečnost, že na dlužníkův nepoctivý záměr nelze usuzovat pouze na základě jeho trestněprávní minulosti, neboť i osoba odsouzená za trestný čin majetkové či hospodářské povahy může dojít oddlužení, a to zejména v důsledku svého následného chování, snahy po nápravě, případně z důvodu zahlazení předmětného trestného činu.⁷⁶

Obdobně tomu bylo i v aktuálnějších případech, jímž se zabýval Vrchní soud v Olomouci. Tento totiž v souladu s popsáním zrušil rozhodnutí prvostupňového soudu, který na nepoctivý záměr dlužníků usoudil pouze na základě skutečnosti, že byl jeden z nich dříve pravomocně odsouzen za trestný čin majetkové povahy a zároveň vůbec nezohlednil, že již došlo k zahlazení tohoto trestného činu. Vrchní soud v Olomouci ve svém odůvodnění následně v podstatě potvrdil výše zmíněné stanovisko, že nepoctivý záměr dlužníka nelze spatřovat v samotném odsouzení dlužníka pro trestný čin majetkové či hospodářské povahy.⁷⁷ Pokud by však insolvenční soud založil své rozhodnutí o poctivosti dlužníkovy záměru pouze na skutečnosti, že mu byl jeho trestný čin majetkové povahy například v důsledku amnestijního rozhodnutí prezidenta republiky zahlazen, je tento postup dle Nejvyššího soudu nesprávný. I v tomto případě je totiž při posuzování (ne)poctivosti záměru nezbytné zohlednit

---

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2017, sp. zn. 29 NSČR 5/2017.

⁷⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. prosince 2016, sp. zn. 4 VSPH 2316/2016-A-20.

⁷⁶ Srovnání např. viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. července 2015, sp. zn. 2 VSPH 480/2015-B-20, nebo také usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. prosince 2016, sp. zn. 3 VSPH 2195/2016-A-16.

⁷⁷ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. ledna 2017, sp. zn. 1 VSOL 14/2017-A-12.

i dlužníkově chování, pro něž proti němu bylo vedeno trestní stíhání, jež skončilo rozhodnutím, kterým byl uznán vinným.⁷⁸

Nepoctivý záměr dlužníků pak nebyl Nejvyšším soudem zcela racionálně shledán za situace, kdy tito závazek vůči jednomu z věřitelů v seznamu závazků uvedli s poznámkou, že jej popírají co do důvodu, neboť vznikl podvodným jednáním věřitele. Nejvyšší soud k tomuto uvedl, že „*samotný popis důvodu vzniku zmíněné pohledávky je pro účely posouzení (ne)poctivosti záměrů dlužníků bez právního významu.*“⁷⁹ Je však nezbytné, aby dlužníci jimi popíranou pohledávku vždy v seznamu závazků uvedli.⁸⁰

I přes uvedené příklady lze však obecně dovozovat, že současná rozhodovací praxe vyšších soudů upřednostňuje spíše restriktivní výklad pojmu nepoctivý záměr. Dle Sigmunda je tento postup odůvodněn snahou zabránit přílišné agilnosti a inkvizičnímu přístupu prvoinstančních insolvenčních soudů právě při posuzování (ne)poctivosti dlužníkově záměru, což by mohlo být ve výsledku v neprospěch společného zájmu věřitelů, kteří by většinou podporovali oddlužení formou splátkového kalendáře.⁸¹ Lze se domnívat, že tímto společným zájmem věřitelů má Sigmund na mysli zejména co nejrychlejší, nejehospodárnější a nejvyšší uspokojení pohledávek věřitelů a právě v případě, kdy by tomuto zájmu nejvíce odpovídalo řešení dlužníkově úpadku či hrozícího úpadku oddlužením, které by však bylo z důvodu příliš extenzivního výkladu pojmu nepoctivý záměr soudy znemožněno, mohl by být popsán zájem věřitelů narušen.

Na tomto místě je vhodné připomenout také skutečnost, že vedle poctivého záměru je podmínkou povolení oddlužení rovněž absence lehkomyšlného a nedbalého přístupu dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. S ohledem na to, že tyto pojmy mohou v praxi splývat, může dojít v případě, kdy dlužník poruší některou ze svých povinností v insolvenčním řízení⁸², k posouzení tohoto chování jako lehkomyšlného a nedbalého přístupu i jako nepoctivého záměru. Diferenčním kritériem pro rozlišení toho, k porušení které z těchto podmínek došlo, může být dle Nejvyššího soudu dlužníkově zavinění. V případě, že pak bude dovozen dlužníkově úmysl insolvenční povinnosti porušit, bude potvrzen nepoctivý záměr. Pokud se však soudům úmysl dlužníka prokázat nepodaří, bude jeho chování vyhodnoceno „pouze“ jako porušení podmínky absence lehkomyšlného a nedbalého přístupu k plnění insolvenčních povinností. Již dříve však bylo naznačeno, že k tomu, aby bylo

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2016, sp. zn. 29 NSČR 153/2016.

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2017, sp. zn. 29 NSČR 197/2016.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2013, sp. zn. 29 NSČR 45/2010.

⁸¹ SIGMUND: *(Ne)poctivý záměr v sanačních...*, s. 35.

⁸² Například neuvedení podstatné části svého majetku v seznamu majetku, kdy tuto povinnost dlužníku ukládá § 104 odst. 1 písm. a) IZ.

dlužníkově oddlužení povoleno, je třeba, aby všechny podmínky vyplývající z § 395 IZ *a contrario* byly naplněny kumulativně. Při posuzování porušení povinností v insolvenčním řízení tudíž postačí, pokud bude shledán dlužníkův lehkomyšlný a nedbalý přístup. Dlužníkově zavinění a jeho možný nepoctivý záměr tak, jak ostatně dovozuje i Nejvyšší soud, již nebude třeba v praxi zkoumat, neboť k zamítnutí dlužníkova návrhu na povolení oddlužení dojde i bez jeho přezkumu.⁸³

2.3.3 Dílčí závěr

Z uvedeného vyplývá, že za současného právního stavu není možné pojem nepoctivý záměr dlužníka, jež má dluhy z podnikání, přesně definovat. Nejenže to není možné z důvodu, že v zákoně nalezneme ustanovení zakotvující povinnost poctivého záměru při podávání návrhu na povolení oddlužení ve formě neurčité právní hypotézy, ale také z důvodu, že Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích několikrát zopakoval, že je při rozhodování o tom, zda je podmínka poctivého záměru dlužníka naplněna či nikoliv, vždy nezbytné přihlídnout ke konkrétním okolnostem případu. Z rozhodnutí vyšších soudů tak můžeme pouze vyčíst nejčastější situace, za nichž je na nepoctivý záměr dlužníků usuzováno, avšak s ohledem na odchylky v jednotlivých případech nelze k těmto situacím přistupovat jako k paušálnímu pravidlu. Převážná většina rozhodnutí, na jejich základě je možné tyto „modelové“ situace formulovat, se pak sice vztahuje k posuzování (ne)poctivého záměru u nepodnikajících dlužníků, avšak s ohledem na skutečnost, že právě při tomto posuzování je zákonem požadován stejný standard od podnikatele i nepodnikatele, se domnívám, že je možné tyto situace aplikovat i v případě dlužníků podnikajících.

Nepoctivý záměr tedy na základě dříve popsánoho bývá často dovozován za situací, kdy dlužník zatajuje počet svých věřitelů, či výši svých závazků. Zároveň je nepoctivý záměr dlužníka dedukován tehdy, pokud dojde k převodům majetku v krátkém časovém okamžiku před podáním návrhu na povolení oddlužení. Další skupinu případů, za nichž je často dosaženo závěru, že dlužník nenaplnuje podmínku poctivého záměru, jsou situace, kdy dojde k uzavření smlouvy o úvěru těsně před podáním návrhu na povolení oddlužení. Velkou řadu případů, kdy soudy dovozují dlužníkům nepoctivý záměr, následně tvoří situace, kdy je dlužník pravomocně odsouzen za trestný čin majetkové či hospodářské povahy, jež spáchal před podáním návrhu na povolení oddlužení.

Tyto „modelové“ případy vycházejí z aktuálnější rozhodovací praxe českých soudů, jež byly v této kapitole doplněny také dalšími případy, které však takto paušalizovat nelze. Z

---

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. června 2015, sp. zn. 29 NSČR 47/2013.

představených vzorových situací vyplývá též dříve naznačená nezbytnost při posuzování (ne)poctivosti záměru dlužníka zohledňovat vedle hlediska věcného i hledisko časové, tudíž nezbytnost přihlídnout nejenom ke skutečnostem nepoctivému záměru nasvědčujícím, ale i k okamžiku, kdy k této rozhodné skutečnosti došlo.

Uvedené skupiny případů, za nichž je na nepoctivý záměr dlužníka usuzováno, jsou částečně reflektovány i v jednom z pozměňovacích návrhů nyní projednávané novely insolvenčního zákona, který obsahuje ustanovení, v němž lze nalézt vyvratitelnou právní domněnku, že za naplnění v demonstrativním výčtu vyjmenovaných skutečností, bude dovozen právě dlužníkův nepoctivý záměr. Tento výčet pak z výše formulovaných modelových situací obsahuje případ, kdy dlužník v seznamu svých závazků opomene uvést své zahraniční či jiné jemu známé věřitele, nebo kdy v seznamu svého majetku neoznačí majetek tvořený podíly v zahraničních společnostech, či jiný jemu známý majetek.⁸⁴

Pokud se zákonodárci skutečně rozhodnou přijmout novelu insolvenčního zákona s demonstrativním výčtem v této podobě, a to i přes to, že obdobný výčet dříve pro skutečnost, že byl zavádějící, zrušili, je dle mého názoru možné tomuto výčtu vytknout, že více nereflektuje právě popsanou rozhodovací praxi soudů. Z již sděleného totiž vyplývá, že ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) IZ, které povinnost poctivého záměru zakotvuje, je generální klauzulí, jež hraje dle Melzera významnou roli při dotváření práva. V případě generálních klauzulí by to poté měla být prvně právě judikatura, jež jednotlivé skutkové podstaty této klauzule konkretizuje, a takto definované skutkové podstaty by měl následně zákonodárce zakotvit do zákona.⁸⁵ Toto pravidlo však předkládaný návrh nesplňuje, neboť v navrhovaném výčtu například zcela chybí velká skupina případů, kdy je nepoctivý záměr dlužníka dovozen ze skutečnosti, že byl dlužník pravomocně odsouzen za trestný čin majetkové či hospodářské povahy, jenž spáchal před podáním návrhu na povolení oddlužení.

---

⁸⁴ Pozměňovací a jiné návrhy k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk č. 71/6, část č. 1/2. Pozměňovací a jiné návrhy k tisku 71/0, s. 23.

⁸⁵ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 116.

3 Diskriminační postavení fyzických osob - podnikatelů při povolování oddlužení a otázka důvodnosti této úpravy

3.1 Současné postavení fyzických osob - podnikatelů při povolování oddlužení

Postavení fyzických osob - podnikatelů při povolování oddlužení se v průběhu účinnosti insolvenčního zákona významně změnilo. Jak totiž bylo naznačeno již v úvodu této práce, nebylo oddlužení tomuto typu dlužníků umožněno vždy. Byl to až zákon č. 294/2013 Sb., který s účinností od 1. ledna 2014 vedle oddlužení fyzických osob, jež nejsou považovány za podnikatele, připustil také oddlužení fyzických osob, které za podnikatele považovány jsou. Lze dovozovat, že důvodem pro tuto změnu byla značná vlna kritiky, jež se zejména z řad odborné veřejnosti⁸⁶ na úpravu, nepřipouštějící oddlužení v případě podnikajících fyzických osob, z důvodu její neracionálnosti a diskriminační povahy snesla.

Stejný zákon pak do insolvenčního zákona vtělil rovněž možnost oddlužení pro fyzické osoby, mající dluhy z podnikání, a to za naplnění již dříve charakterizovaných výjimek. V případě této změny se lze domnívat, že byla provedena v důsledku vývoje tehdejší judikatury, která oddlužení dlužníka i v případě, že má dluhy pocházející z podnikání, za naplnění určitých podmínek připouštěla.⁸⁷ Tato soudní rozhodnutí ostatně zákonodárce inspirovala i ve formulaci jedné z výjimek § 389 odst. 2 IZ, a to věřitelského souhlasu.⁸⁸

Uvedená úprava přinesla mnohé výhody, a to nejen podnikajícím dlužníkům, jímž se skrze oddlužení otevřela nová možnost osvobodit se ze své mnohdy bezvýchodné situace, kdy výše dluhů násobně přesahuje reálné možnosti dlužníků je v průběhu jejich života splatit, ale i věřitelům, kterým je tímto dán nový způsob, skrze nějž se můžou v relativně krátkém časovém období domoci alespoň části svých pohledávek. Z hlediska odborníky tvrzené diskriminace a nerovného postavení fyzických osob, jež za podnikatele považovány nejsou, a fyzických osob, jež za podnikatele považovány jsou, byla popsána změna významná také

---

⁸⁶ Srovnání např. viz SPRINZ, Petr. Kdo ještě je a kdo už není podnikatel aneb subjektivní přípustnost oddlužení dnes a zítra. *Právní rozhledy*, 2013, č. 10. s. 361, nebo GRUS, Zdeněk, CIDLINA, Václav. Oddlužení podnikatele nejenom v rozhodovací praxi. *Právní rozhledy*, 2013, č. 20, s. 704.

⁸⁷ Srovnání např. viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. 29 NSČR 3/2009, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 11/2009 atd.

⁸⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 929/0 část č. 1/13. VI. n. z., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, s. 64 – 66.

v tom smyslu, že jí byl částečně odstraněn právě omezující rozdíl mezi uvedenými skupinami dlužníků. Od účinnosti nové úpravy již soudy nemusí zkoumat, zda lze dlužníka považovat za podnikatele či nikoliv, neboť oddlužení mohou, za naplnění podmínek přípustnosti, dojít obě tyto kategorie dlužníků. Soudy se tak nyní zabývají jen povahou dlužnických závazků. Pokud tyto pocházejí z podnikání, což v případě podnikajících dlužníků bude většina, budou soudy zkoumat pouze, zda došlo k naplnění již mnohokrát zmiňovaných výjimek dle § 389 odst. 2 IZ. Fyzické osoby - podnikatelé jsou tedy nadále omezeni jen ve formě nutnosti naplnění právě jedné z těchto výjimek.

Co se pak zákonné úpravy výjimek týče, došlo od účinnosti zákona č. 294/2013 Sb., jímž byly tyto zavedeny, pouze k jedné změně. Ta spočívala v úpravě tzv. věřitelského souhlasu, kdy již bylo napsáno, že souhlas věřitele s oddlužením jeho podnikatelských pohledávek je presumován, ledaže tento nejpozději spolu s přihláškou své pohledávky vyjádří a odůvodní svůj nesouhlas. Důvody vedoucí k této změně jsou již rozebrány v kapitole 2.1.1, proto si na ně na tomto místě dovolím pouze odkázat.

Nespornou výhodou nové úpravy věřitelského souhlasu pro dlužníky je, že jim odpadá povinnost si aktivně zajišťovat souhlasy jednotlivých věřitelů, jak tomu bylo dříve zejména u dlužníků, náležejících do pravomoci Vrchního soudu v Olomouci. S ohledem na tuto skutečnost je pak racionálním důsledkem, že jsou v tomto směru znevýhodněni věřitelé, neboť je nyní potřebná aktivita požadována po nich. V důsledku převážné nečinnosti těchto věřitelů v rámci řízení o oddlužení je také možné předpokládat, že budou případy povolení oddlužení podnikajících dlužníků s dluhy z podnikání častější, než doposud.

Další výhodou je i nově zavedená povinnost soudu přezkoumávat důvodnost věřitelova nesouhlasu. Dříve totiž, jak vyplývá například z usnesení Vrchního soudu v Praze, nemohl soud prověřovat důvody, pro něž věřitel s oddlužením dlužníka se závazky z podnikání nesouhlasil, tudíž záleželo zcela na dlužníkově věřiteli, jestli oddlužení bude povoleno, či nikoliv.⁸⁹ Nyní však skrze uvedenou soudní povinnost může dlužník dojít oddlužení i přes věřitelův nesouhlas, a to právě v případě, kdy soud shledá tento nesouhlas nedůvodným. Tato podoba výjimky následně napomáhá i věřitelům, neboť pokud dříve některý z nich vyjádřil, že s povolením oddlužení nesouhlasí, nebylo oddlužení povoleno, čímž mohli být poškozeni věřitelé ostatní, aniž by soud měl možnost takového rozhodnutí změnit.

---

⁸⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. srpna 2015, sp. zn. 1 VSPH 139/2015-B-17.

3.2 Diskriminační postavení fyzických osob - podnikatelů v současné úpravě povolování oddlužení a otázka důvodnosti této úpravy

Z dříve rozebraného lze dovozovat, že popsané novelizace postavení podnikajících dlužníků významně pomohly. I přes to, že však již není rozlišováno mezi dlužníky podnikateli a dlužníky nepodnikateli, a navíc je již umožněno i oddlužení dluhů pocházejících z podnikání, lze dovozovat, že postavení fyzických osob - podnikatelů je v porovnání s postavením fyzických osob - nepodnikatelů, stále nerovné. Dlužníci podnikatelé jsou totiž, s ohledem na to, že většina jejich dluhů bude pocházet z podnikání a lze si jen velmi těžko představit dlužníka podnikatele, jenž žádné dluhy z podnikání mít nebude, omezení nutností naplnit jednu z výjimek § 389 odst. 2 IZ. Nepodnikající dlužníci, kteří ani dříve podnikateli nebyli, však budou mít jen stěží závazky z podnikání, tudíž pro ně povinnost naplnění uvedených výjimek neplatí.

Právě v tomto přetrvávajícím rozdílu, kdy dlužníci podnikatelé výjimkami omezeni jsou, zatímco dlužníci nepodnikatelé nikoliv, je možné shledávat prvky diskriminace. Touto je totiž dle Hendrycha myšlena situace, kdy jsou uplatňovány rozdílné podmínky, respektive rozlišována, omezována či odnímána práva určité kategorii osob pro jejich společenské či ekonomické postavení, případně pro jejich rasu, národnost apod.⁹⁰ Lze se domnívat, že právě k uplatňování rozdílných podmínek, i k jistému omezování práv podnikajících dlužníků, skrze povinnost naplnit jednu ze zákonných výjimek, za nichž je umožněno oddlužení dluhů z podnikání, dochází. Důvodem pro tyto odlišné podmínky a omezená práva je poté nejspíše ekonomické postavení podnikající skupiny dlužníků. Popsané pak osvědčuje závěr o existenci diskriminace v úpravě povolování oddlužení fyzických osob - podnikatelů. Tento názor následně potvrzuje i Lisse, který nad rámec zmíněného dovozuje, že vedle diskriminace podnikajících dlužníků dochází i k diskriminaci dlužníků spotřebitelů, kteří jsou však zákonem, na rozdíl od prvně jmenované skupiny, diskriminováni pozitivně.⁹¹ S ohledem na dovozené diskriminační postavení tak zůstává otázkou, zda je toto zákonné rozlišování mezi dlužníky podnikateli a dlužníky nepodnikateli důvodné.

Ve prospěch nedůvodnosti současné zákonné úpravy pak dle Lisseho hovoří například skutečnost, že současná podoba zákona staví fyzické osobě, která nemůže najít zaměstnání a vydá se proto cestou živnostenského podnikání, zbytečnou mentální hráz. Takováto osoba

---

⁹⁰ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 143.

⁹¹ LISSE, Luděk. *Diskriminace (bývalých) živnostníků v právní úpravě oddlužení* [online]. epravo.cz, 6. ledna 2016 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/diskriminace-byvalych-zivnostniku-v-pravni-uprave-oddluzeni-100051.html>>.

totiž již na začátku svého podnikání ví, že v případě, kdy by bylo její podnikání z jakéhokoliv důvodu neúspěšné, nebude moci svou případnou úpadkovou situaci řešit bez překážek tak, jak by tomu bylo, pokud by podnikatelem nebyla. Podnikající živnostník je totiž již od zahájení živnostenského podnikání považován za profesionála, jímž však zcela racionálně nemůže ihned být, a přes to je mu řešení jeho úpadku formou oddlužení ztíženo.⁹² Popsané lze považovat za nespravedlivé v porovnání s nepodnikajícími dlužníky, kteří mnohdy neuváženě nakupují zboží či služby, jež nezbytně nutně nepotřebují, nezřídka využívají dávek systému sociálního zabezpečení, a navzdory tomu je jim forma oddlužení poskytována bez omezení.

Další skutečnost svědčící o nevíтанosti představené úpravy uvádí Grus a Cidlina, kdy jejich argumentaci si zde s ohledem na její nadčasovost dovoluji představit i přes skutečnost, že tito hodnotí právní úpravu účinnou ještě před rokem 2014. Grus a Cidlina totiž předchozí úpravě vytýkají, že živnostník, jako drobný podnikatel, podstupuje vstupem na trh podnikání dobrovolně větší riziko, než pokud by na tento trh nevstoupil. Právě s ohledem na uvedené riziko by však měl mít takovýto dlužník stejné výhody, jako mají dlužníci nepodnikající. Dále poukazují na to, že s ohledem na rychle se měnící právní i hospodářské prostředí, které nemůže drobný podnikatel příliš ovlivnit, je tento ve stavu permanentní nejistoty, což pro něj může při podnikání znamenat ztráty, a tudíž by měli být podnikající živnostníci spíše chráněni a podporováni.⁹³ S ohledem na skutečnost, že ani za nynější zákonné úpravy nejsou dlužníkům podnikajícím poskytovány stejné výhody, jako dlužníkům nepodnikajícím, neboť tito můžou na rozdíl od první jmenované skupiny dojít povolení oddlužení bez omezení, se lze domnívat, že první argument ob stojí i v současnosti. Stejně tak lze dovodit i nynější platnost tvrzení o rychle probíhajících legislativních změnách i neustálém hospodářském vývoji, což může podnikání mnohdy právnicky vůbec nevzdělaného a drobně podnikajícího dlužníka negativně ovlivnit.

Naopak o důvodnosti současné podoby povolování oddlužení fyzických osob - podnikatelů může vypovídat skutečnost, že zákonodárce skrze ni poskytuje věřitelům podnikatelských pohledávek ochranu před již představeným přenášením podnikatelského rizika. Lze dovozovat, že tuto ochranu je třeba věřitelům poskytnout zejména s ohledem na jejich v rámci oddlužení stále se zhoršující postavení. Řeháček a Mašek následně potvrzují, že to byly právě proběhnuvší novelizace, které s ohledem na zrušenou obligatornost schůze věřitelů a novou úpravu věřitelského souhlasu jako výjimky dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ,

---

⁹² LISSE: *Diskriminace (bývalých) živnostníků...*

⁹³ GRUS, Zdeněk, CIDLINA, Václav. Oddlužení podnikatele nejenom v rozhodovací praxi. *Právní rozhledy*, 2013, č. 20, s. 704.

postavení věřitelů oslabily.⁹⁴ Ochrana věřitelů podnikatelských pohledávek před přenášením podnikatelského rizika pak, právě s ohledem na ztížené postavení věřitelů, ob stojí i v porovnání s dříve naznačenou skutečností, že podnikající dlužník nemůže mít již od začátku svého podnikání dostatečné profesionální znalosti a schopnosti a neměl by tedy již od tohoto okamžiku své podnikatelské riziko nést.

Ve prospěch tvrzení, že je nynější zákonná úprava důvodná, může vypovídat také ochrana nepodnikajících dlužníků, respektive spotřebitelů, jako slabší smluvní strany ve smyslu § 433 odst. 2 OZ. Lasák však připouští, že slabší smluvní stranou může být i podnikatel, a to nejenom v případě, kdy v souladu se jmenovaným ustanovením vystupuje mimo rámec své podnikatelské činnosti, ale dokonce i tehdy, kdy v rámci své podnikatelské činnosti jedná.⁹⁵ Na základě popsaného tak lze dovozovat, že argumentace ochranou nepodnikajícího dlužníka, respektive spotřebitele, jako slabší smluvní strany, se, i s ohledem na to, že je takto chráněn nerozvážený spotřebitel a naopak bez ochrany zůstává příčinlivý živnostník, pro důvodnost současné úpravy povolení oddlužení neosvědčí. Pro tento závěr navíc hovoří i fakt, že princip ochrany slabší strany zde stojí proti jedné z nejdůležitějších insolvenčních zásad, a to proti zásadě co nejvyššího uspokojení věřitelů.

Co se ostatních právních zásad a obecných principů týče, lze dovozovat, že ani tzv. pravidlo průměrného rozumu zakotvené § 4 odst. 1 OZ důvodnosti nynější právní regulace neprospívá. Uvedené ustanovení totiž obsahuje domněnku, jež každé svéprávné osobě přiznává průměrný rozum a schopnost jej s běžnou péčí a opatrností užívat.⁹⁶ Jediným diferenciacním kritériem při posuzování průměrného rozumu člověka je tak pouze svéprávnost, tudíž k odlišování mezi osobami podnikajícími a nepodnikajícími nedochází. Pokud se tedy lze domnívat, že u osob podnikajících i u osob nepodnikajících může být, za předpokladu, že jsou svéprávné, předpokládán rozum průměrného člověka i schopnost tento s běžnou péčí a opatrností užívat, není diskriminace mezi těmito dvěma skupinami dlužníků důvodná. K obdobnému názoru ostatně dospěl i Lisse, který nad rámec zmíněného nedůvodnost současné diskriminační úpravy dovedl i z již naznačené skutečnosti, že ani v případě požadavku na poctivost záměru při podávání návrhu na povolení oddlužení insolvenční zákon mezi osobami podnikajícímu a nepodnikajícími nerozlišuje.⁹⁷

---

⁹⁴ ŘEHÁČEK, MAŠEK: *Novela insolvenčního zákona...*

⁹⁵ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1651 – 1652 (§ 433).

⁹⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁷ LISSE: *Diskriminace (bývalých) živnostníků...*

3.3 Důvody diskriminačního postavení fyzických osob - podnikatelů a jejich konfrontace s testem proporcionality

Z předchozí podkapitoly vyplývá, že současná úprava povolení oddlužení je vůči podnikajícím fyzickým osobám jako dlužníkům diskriminační. Jediným důvodem pro tuto zákonnou diskriminaci je pak, na základě uvedeného, ochrana věřitelů majících pohledávky pocházející z dlužníkovy podnikání před přenášením podnikatelského rizika, tak, aby to nebyli věřitelé, kdo ponese negativní důsledky za dlužníkův případný neúspěch. Ostatní nastíněné argumenty jako důvody pro popsanou diskriminaci neobstojí, neboť vypovídají spíše v neprospěch důvodnosti nynější úpravy.

Ochranu věřitelů před přenášením podnikatelského rizika, jako důvod pro diskriminační postavení podnikajících dlužníků, je následně třeba, s ohledem na narušení principu rovnosti, konfrontovat s testem proporcionality. Tento stanovil Ústavní soud tak, že při poměrování v kolizi stojících základních práv a svobod je třeba ověřit tři kritéria. Prvním kritériem je vhodnost, tedy posouzení, zda institut omezující některé ze základních práv umožňuje dosáhnout sledovaného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva. Druhým kritériem je potřebnost, jež spočívá ve zhodnocení, zda není možné tohoto cíle dosáhnout jiným nástrojem, jenž by se však na rozdíl od posuzovaného prostředku, nedotýkal základních práv a svobod. Posledním kritériem je konečně vyvažování kolidujících základních práv, tedy kritérium přiměřenosti v užším smyslu.⁹⁸

Při aplikaci testu proporcionality na hodnocenou situaci proti sobě stojí princip rovnosti garantovaný čl. 1 LZPS a vlastnické právo věřitelů zaručené čl. 11 odst. 1 LZPS. Při posuzování naplnění prvního kritéria vhodnosti je třeba vyhodnotit, zda je možné skrze výjimky § 389 odst. 2 IZ, jež omezují právě princip rovnosti podnikajících dlužníků, dosáhnout ochrany věřitele před přenášením podnikatelského rizika, respektive ochrany jeho vlastnického práva. V případě výjimky dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ, je pak dle mého názoru ochrana vlastnického práva věřitele nejznatelnější, neboť tento může vyjádřit svůj nesouhlas s oddlužením dluhů z podnikání. U výjimek dle § 389 odst. 2 písm. b) a c) IZ, je poté ochrana jmenovaného práva méně zjevná, protože tato ustanovení povolují oddlužení dluhů z podnikání tam, kde již byla míra přenosu podnikatelského rizika skrze konkurz vyčerpána a tam, kde toto riziko s ohledem na způsob uspokojení pohledávek zajištěného věřitele není. Právě se zřetelem na význam ochrany poskytované zejména skrze prvně uvedenou výjimku se však domnívám, že kritérium vhodnosti v tomto případě naplněno je.

---

⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 12. října 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.

Při posuzování kritéria potřeby je následně třeba zvážit, zda není možné dosáhnout ochrany vlastnického práva věřitelů jiným prostředkem, při jehož použití by nedošlo k narušení principu rovnosti ani jiného základního práva či svobody. Tímto mírnějším prostředkem by mohla být možnost věřitelů vyjádřit se na schůzi věřitelů dle § 399 odst. 1 IZ či mimo ni dle § 400 IZ ke způsobu oddlužení, případně možnost dle § 403 odst. 2 IZ namítat, za naplnění zákonných podmínek, skutečnosti, jež by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Dle mého názoru však tento prostředek není dostatečným, neboť obě tyto možnosti věřitel může využít až po povolení oddlužení. Pokud pak neexistuje skutečnost, jež by odůvodňovala odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, nemá již věřitel žádnou možnost, jak těmito dvěma prostředky samotné povolení oddlužení ovlivnit. Domnívám se tedy, že výjimky dle ustanovení § 389 odst. 2 IZ jsou jediným prostředkem, jak ochrany vlastnického práva věřitelů před přenášením podnikatelského rizika dosáhnout, tudíž je dle mého názoru i kritérium přiměřenosti naplněno.

V případě posledního kritéria, v němž dochází k vyvažování kolidujících práv, je třeba přezkoumat, zda je omezení základního práva, v tomto případě rovnosti, přiměřené k cíli, který sledujeme, tedy ochraně věřitelů před přenášením podnikatelského rizika. Domnívám se, že k omezení principu rovnosti výjimkami dle § 389 odst. 2 IZ fakticky v příliš velké míře nedochází, neboť pokud podnikající dlužník nenaplní výjimky dle § 389 odst. 2 písm. b) či c) IZ, tedy podmínku staré konkurzní pohledávky, či podmínku pohledávky zajištěné, může naplnit ještě výjimku věřitelského souhlasu dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ. Tato ve své dnešní podobě už taktéž příliš omezující není, neboť je souhlas věřitelů, s ohledem na jejich převážnou neaktivitu v rámci řízení o oddlužení, presumován. Oddlužení může být ostatně povoleno i přes případný věřitelův nesouhlas, neboť stanovisko věřitele není pro soud závazné. Popsané tak znamená, že na povolení oddlužení nakonec v současné době „dosáhne“ převážná většina podnikajících dlužníků. Proti omezení principu rovnosti pak stojí ochrana vlastnického práva věřitele, respektive ochrana věřitele před přenášením podnikatelského rizika, jež dle mého názoru pramení ze základní insolvenční zásady co nejrychlejšího a nejvyššího uspokojení věřitelů dle § 5 odst. 1 IZ. S ohledem na význam uvedené zásady a fakticky nepříliš velké omezení rovnosti dlužníka podnikatele vůči dlužníkům nepodnikatelům se domnívám, že i třetí kritérium testu proporcionality je naplněno a posuzovaný důvod tak při konfrontaci s testem proporcionality obstojí.

3.4 Dílčí závěr

Důvodem pro nynější diskriminační postavení fyzických osob - podnikatelů je tedy na základě uvedeného ochrana věřitele s pohledávkami, pocházejícími z dlužníkovy podnikání, před přenášením podnikatelského rizika. Tento důvod byl podroben testu proporcionality a s ohledem na dříve sdělené je možné říci, že se osvědčil. Z tohoto důvodu se domnívám, že i přes přednesené argumenty hovořící v neprospěch současné úpravy podmínek povolení oddlužení fyzických osob - podnikatelů, nynější zákonná úprava ob stojí a není třeba ji měnit. Popsaný závěr pak podporuje také fakt, že za současné podoby výjimek dle § 389 odst. 2 IZ je oddlužení otevřeno velkému množství podnikajících dlužníků, neboť pokud tito nenaplní podmínku tzv. staré konkurzní pohledávky či pohledávky zajištěné, mají stále možnost dojít povolení oddlužení skrze podmínku věřitelského souhlasu, která je v dnešní době, jak již bylo vysvětleno, koncipována převážně v dlužníkův prospěch.

Vylíčený závěr by mohl pozbýt své platnosti, pokud by byl přijat v současné době projednávaný Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU⁹⁹. Tento Návrh, jehož přijetí je možné očekávat během roku 2020¹⁰⁰, totiž mimo jiné přichází s tzv. druhou šancí pro podnikatele, jež má za cíl otevřít možnost oddlužení všem středním a drobným podnikatelům, umožnit jejich co nejrychlejší vymanění se z dluhové pasti a rovněž co nejrychlejší návrat na trh podnikání.

Návrh pak sice státním dává relativní volnost při stanovování podmínek, za nichž je možné přístup podnikajících dlužníků k oddlužení omezit, zároveň však v čl. 22 stanovuje příkladný výčet, kdy k takovému omezení dojít může.¹⁰¹ V tomto výčtu následně není možné nalézt výjimky dle § 389 odst. 2 IZ, nicméně obsahuje skutečnosti, jež i nyní zahrnuje insolvenční zákon v účinné podobě, jako například požadavek poctivého záměru, či absence nelehkomyslného a nedbalého přístupu, kdy u těchto požadavků insolvenční zákon ani v dnešní formě mezi osobami podnikajícími a nepodnikajícími nerozlišuje. V případě, že bude Návrh přijat tak bude záležet na zákonodárcích, jak s předmětnými výjimkami naloží, zda je

---

⁹⁹ Dále jen „Návrh“.

¹⁰⁰ VODA, Jiří. *Na prahu změn úpadkového práva v kontextu iniciativy Evropské unie* [online]. epravo.cz, 7. září 2017 [cit. 30. října 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/na-prahu-zmen-upadkoveho-prava-v-kontextu-iniciativy-evropske-unie-106298.html>>.

¹⁰¹ *Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU* [online]. EUR-lex, [cit. 30. října 2018]. Dostupné na <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0723>>.

v insolvenčním zákoně ponechají, či se inspirojí Návrhem a jeho výčtem v čl. 22 do té míry, že tyto výjimky odstraní.

4 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo představit vybrané problematické aspekty spojené s povolováním oddlužení podnikajících fyzických osob, následně prezentovat názory, jež ohledně této problematiky zaujímá odborná veřejnost a tyto názory poté konfrontovat s názory vlastními.

V první kapitole byly uvedeny obecné podmínky, jež je třeba pro povolení oddlužení naplnit, a to nezávisle na tom, zda o oddlužení žádá dlužník podnikající či nepodnikající. Dále bylo popsáno, jaké osoby jsou pro účel oddlužení považovány za fyzické osoby - podnikatele a také jaké dluhy jsou pokládány za dluhy pocházející z podnikání. V závěru této kapitoly pak byly konečně představeny tzv. speciální podmínky přípustnosti povolení oddlužení, tedy výjimky dle § 389 odst. 2 IZ, jež je třeba pro povolení oddlužení dluhů z podnikání, kdy to budou převážně fyzické osoby - podnikatelé, kdo budou tyto dluhy mít, splnit.

Následující kapitola představila tři vybrané sporné aspekty, jež jsou právě s obecnými i speciálními podmínkami povolení oddlužení spjaty. Prvním z těchto problematických hledisek pak bylo posuzování důvodnosti nesouhlasu věřitele s povolením oddlužení dluhů z podnikání dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ. V souvislosti s tímto aspektem byla stanovena hypotéza, jež zní: „Posuzování důvodnosti věřitelova nesouhlasu s povolením oddlužení fyzických osob - podnikatelů je problematické.“ K ověření jmenované hypotézy byly následně vymezeny dvě výzkumné otázky: „Jaký problém může posuzování důvodnosti věřitelova nesouhlasu s povolením oddlužení podnikajících fyzických osob v praxi způsobovat?“ Druhá otázka nato byla definována takto: „Jaké věřitelské nesouhlasy může soud posoudit jako důvodné a jaké jako nedůvodné?“

S ohledem na skutečnost, že v současné době není možné v insolvenčním zákoně, v Důvodové zprávě k zákonu č. 64/2017 Sb., ani v žádném z rozhodnutí vyšších soudů nalézt kritéria posuzování důvodnosti věřitelova nesouhlasu s povolením oddlužení dluhů z podnikání, je odpovědí na první výzkumnou otázku, že největším problémem spojeným s tímto posuzováním je narušení zásady legitimního očekávání dle § 13 OZ. Právě s ohledem na neexistenci „návodu“, jak v případě hodnocení uvedeného nesouhlasu postupovat, totiž může nejenom každý soud, ale i jednotlivý soudce rozhodnout v obdobné věci rozdílně, což může způsobovat nepředvídatelnost jejich rozhodování nejenom pro dlužníky, ale i pro věřitele.

V odpověď na druhou výzkumnou otázku lze pak shrnout, že s ohledem na v současné době nedostatečnou rozhodovací činnost soudů v předmětné věci, lze důvodné či nedůvodné nesouhlasy vymežit pouze na základě rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci a následně na základě teoretických příkladů odborné veřejnosti, jež jsem si dovolila doplnit příklady svými. Jako důvodné nesouhlasy poté mohou být posouzeny takové, jež jsou odůvodněny racionálním ekonomickým hlediskem na straně věřitele, případně argumentem, že povolením oddlužení by mohl být dlužník-podnikatel zvýhodněn vůči ostatním podnikatelům v rámci společného trhu EU. Naopak jako nesouhlasy nedůvodné by mohly být hodnoceny ty, jež věřitel vysloví v případě, kdy se s ohledem na jejich množství a výši jedná o „nicotné“ podnikatelské pohledávky.

Na základě uvedených odpovědí, kdy byl vytyčen problém, jež může posuzování věřitelova nesouhlasu v praxi způsobovat, a také byly stanoveny převážně teoretické příklady (ne)důvodných nesouhlasů věřitelů s povolením oddlužení dluhů z podnikání, je možné dospět k závěru, že stanovená hypotéza byla ověřena.

I druhý problematický aspekt se týkal výjimky dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ, tentokrát však posouzení, zda není tento institut, s ohledem na skutečnost, že jej může vyslovit pouze věřitel podnikatelské pohledávky a věřitel pohledávky nepodnikatelské nikoliv, v rozporu se zásadou zákazu nedovoleného zvýhodnění některých věřitelů. V případě tohoto sporného hlediska byla vymezena hypotéza: „Možnost věřitele podnikatelských pohledávek vyslovit nesouhlas s povolením oddlužení dlužníka s dluhy z podnikání je v rozporu se zásadou nedovoleného zvýhodnění některých věřitelů.“ K prověření této hypotézy byla definována výzkumná otázka: „Jaké jsou důvody odlišného postavení věřitelů podnikatelských pohledávek a existují případné důvody hovořící ve prospěch stejného či obdobného postavení těchto věřitelů a věřitelů pohledávek nepodnikatelských?“

Jako odpověď na tuto výzkumnou otázku je možné uvést, že důvodem odlišného postavení věřitelů pohledávek, pocházejících z dlužníkovy podnikání, je v první řadě okolnost vzniku těchto jejich pohledávek. Druhým důvodem je pak speciální ochrana poskytovaná těmto věřitelům před přenášením podnikatelského rizika. Naopak důvodem pro stejné či obdobné postavení věřitelů je skutečnost, že v případě podnikatelských, či nepodnikatelských pohledávek není možné nalézt ani jeden ze zákona dovozovaných důvodů pro odlišení podnikatelských pohledávek a také fakt, že znění insolvenčního zákona těmto pohledávkám zvláštní postavení nepřiznává.

Popsané důvody byly následně vzájemně poměřeny, kdy bylo dosaženo závěru, že důvody pro odlišné postavení věřitelů podnikatelských pohledávek převáží. S ohledem na tuto

skutečnost tedy bylo dovozeno, že se věřitelé pohledávek, pocházejících z dlužníkovy podnikání, a pohledávek, z dlužníkovy podnikání nepocházejících, ve stejném ani obdobném postavení nenacházejí, tudíž není možné na ně zásadu nedovoleného zvýhodnění některých věřitelů aplikovat. Pokud pak není možné uvedenou zásadu uplatnit, není ani výjimka dle § 389 odst. 2 písm. a) IZ způsobilá jmenovanou zásadu porušit. S ohledem na zmíněné tak lze v případě této hypotézy dosáhnout závěru, že ověřena nebyla.

Třetí problematický aspekt rozebíraný v této diplomové práci se týkal výkladu pojmu nepoctivý záměr dlužníka, jímž je fyzická osoba - podnikatel, při podávání návrhu na povolení oddlužení. V souvislosti s tímto aspektem byla určena hypotéza, jež zní: „V současné době neexistuje jednotná definice pojmu nepoctivý záměr dlužníka, majícího dluhy z podnikání.“ K přezkoumání této hypotézy byla vymezena výzkumná otázka: „Je možné pojem nepoctivý záměr dlužníka, majícího dluhy z podnikání definovat, případně jak?“

Na základě skutečností přednesených v kapitole 2.3 je možné uvést, že pojem nepoctivý záměr dlužníka, majícího dluhy z podnikání definovat nelze. Nejvyšší soud totiž několikrát dovodil, že § 395 odst. 1 písm. a) IZ, v němž je podmínka poctivého záměru zakotvena, je normou s neurčitou právní hypotézou a je tudíž na soudech, jak v každé konkrétní věci pojem nepoctivého záměru dlužníka při podávání návrhu na povolení oddlužení vyloží. V tomto případě tak dle Melzera v podstatě dochází k přenesení rozhodovací pravomoci na orgán, jež má v konkrétní situaci dané ustanovení aplikovat.¹⁰² Při výkladu je pak třeba brát zřetel jak na hledisko věcné, tedy jaké konkrétní skutečnosti vedou soud k závěru o (ne)poctivosti dlužníkovy záměru, ale také na hledisko časové, tudíž v jakém časovém období před podáním návrhu na povolení oddlužení k této rozhodné skutečnosti došlo. V případě hlediska věcného je též možné za pomoci aktuálnější judikatury vymezit „modelové situace“, za nichž bývá obvykle právě nepoctivý záměr dlužníka, a to bez ohledu na to, jestli se jedná o dlužníka podnikajícího či nepodnikajícího, dovozován.

Z popsáných důvodů lze tedy usoudit na to, že stanovená hypotéza byla ověřena. V souvislosti s tímto aspektem je rovněž třeba doplnit, že uvedený závěr by mohl být změněn v závislosti na výsledku současného projednávání novely insolvenčního zákona. Součástí jednoho z pozměňovacích návrhů této novely je totiž i demonstrativní výčet případů, za nichž je možné nepoctivý záměr mimo jiné dovodit.

Čtvrtým a posledním sporným aspektem, jímž se v této práci zabývám, je posouzení důvodnosti současného diskriminačního postavení fyzických osob - podnikatelů při

---

¹⁰² MELZER: *Metodologie nalézání práva...*, 113 s.

povolování jejich oddlužení. V případě této problematiky byla stanovena hypotéza: „Současná právní úprava povolení oddlužení fyzických osob - podnikatelů je i přes provedené novelizace vůči těmto osobám diskriminační, a tato zákonná diskriminace není odůvodněná.“ K ověření této hypotézy byla vytyčena výzkumná otázka: „Jaké jsou důvody pro diskriminační postavení fyzických osob - podnikatelů a obstojí tyto důvody při konfrontaci s testem proporcionality?“

V odpověď na vymezenou otázku lze uvést, že důvodem pro diskriminační postavení fyzických osob - podnikatelů je ochrana věřitelů s pohledávkami pocházejícími z dlužníkovy podnikání před přenášením podnikatelského rizika. Ostatní skutečnosti, jež byly v této práci zváženy, se jako důvody pro současnou úpravu povolení oddlužení podnikajících fyzických osob neosvědčily a hovoří spíše v neprospěch této úpravy. Ochrana věřitelů před přenášením podnikatelského rizika jako důvod pro diskriminační postavení podnikajících dlužníků byla následně podrobena testu proporcionality, kdy ve všech jeho krocích obstála.

Dle mého názoru je tedy na základě popsaného možné dospět k závěru, že současná úprava povolování oddlužení fyzických osob - podnikatelů důvodná je a stanovená hypotéza ověřena nebyla.

Úplným závěrem si dovolím zdůraznit skutečnost, že diplomová práce nepojímá rozebíranou problematiku zcela komplexně. Například problematický aspekt spojený s posuzováním příjmů OSVČ při rozhodování o naplnění podmínky § 395 odst. 1 písm. b) IZ, tedy podmínky splnění minimální 30% hranice uspokojení nezajištěných věřitelů, nebyl v této práci rozebrán. Stejně tak nebyla v této práci provedena ani komparace se zahraničními úpravami. Důvodem pro tuto nekomplexnost je pak zejména rozsahové omezení předkládané práce. Zároveň se domnívám, že by uvedeným otázkám mohl být věnován širší prostor v rámci odborné diskuze a také, že by v rámci následujících legislativních změn, ať již v rámci projednávané novelizace insolvenčního zákona, či změn následujících, měly být nastíněné otázky legislativně vyřešeny.

Bibliografie

Monografie a komentářová literatura

1. ERBSOVÁ, Hana. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 1376 – 1389 (§ 389).
2. ERBSOVÁ, Hana. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 1419 – 1424 (§ 392).
3. HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1459 s.
4. HULMÁK, Milan. In HULMÁK, Milan (ed). *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721–2054): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1 – 6 (§ 1721).
5. KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C. H. Beck, 2015. 331 s.
6. LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1605 – 1609 (§ 420).
7. LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1651 – 1652 (§ 433).
8. LAVICKÝ, Petr. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 72 – 81 (§ 6).
9. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. 317 s.
10. MARŠÍKOVÁ, Jolana. In MARŠÍKOVÁ, Jolana (ed). *Insolvenční zákon: ve znění zákona č. 64/2017 Sb.: s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 898 – 903 (§ 395).
11. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 276 s.
12. SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C. H. Beck, 2016. 334 s.
13. STRNAD, Zdeněk. In KOZÁK, Jan (ed). *Insolvenční zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 1416 – 1427 (§ 389).

14. TARANDA, Petr. In HÁSOVÁ, Jiřina (ed). *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 46 – 53 (§ 5).

Odborné časopisy

1. GRUS, Zdeněk, CIDLINA, Václav. Oddlužení podnikatele nejenom v rozhodovací praxi. *Právní rozhledy*, 2013, č. 20, s. 704.
2. KRHUT, Rostislav. Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 9, s. 42.
3. SIGMUND, Adam. (Ne)poctivý záměr v sanačních formách insolvenčního řízení. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 6, s. 35.

Legislativa

1. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění zákona č. 334/2012 Sb. účinném ke dni 1. listopadu 2012.
3. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění zákona č. 294/2013 Sb. účinném ke dni 1. ledna 2014.
4. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura Ústavního soudu

1. Nález Ústavního soudu ze dne 12. října 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.
2. Nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, bod 30.

Judikatura Nejvyššího soudu

1. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 29 NSČR 9/2009.
2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 11/2009.
3. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2011, sp. zn. 29 NSČR 20/2009.
4. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2011, sp. zn. 29 NSČR 14/2009.
5. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. června 2015, sp. zn. 29 NSČR 47/2013.
6. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2016, sp. zn. 29 NSČR 153/2016.
7. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2017, sp. zn. 29 NSČR 5/2017.
8. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2018, sp. zn. 29 NSČR 67/2017.
9. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2018, sp. zn. 29 NSČR 53/2016.

Judikatura vrchních soudů

1. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. srpna 2012, sp. zn. 2 VSPH 546/2012-A-17.
2. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. září 2015, sp. zn. 1 VSOL 918/2015-A-18.
3. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 21. prosince 2016, sp. zn. 4 VSPH 2316/2016-A-20.
4. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. února 2017, sp. zn. 4 VSPH 129/2017-A-16.
5. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. března 2017, sp. zn. 2 VSOL 58/2017-A-12.
6. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. května 2017, sp. zn. 1 VSOL 479/2017-A-19.
7. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. března 2018, sp. zn. 1 VSOL 200/2018-A-13.

Internetové zdroje

1. KRHUT, Rostislav. *Mgr. Rostislav Krhut: Přípustnost oddlužení podnikatelů po novele* [online]. insolvenznizona.cz, 8. února 2017 [cit. 13. února 2018]. Dostupné na <<http://www.insolvenznizona.cz/clanky/nazor-odbornika/mgr-rostislav-krhut-pripustnost-oddluzeni-podnikatelu-po-novele/>>.
2. KUBÍČKOVÁ, Alice, BUREŠ, Jan. *Oddlužení podnikatele – někde možné je, jinde ne* [online]. epravo.cz, 1. února 2016 [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatele-nekde-mozne-je-jinde-ne-100104.html>>.
3. LISSE, Luděk. *Diskriminace (bývalých) živnostníků v právní úpravě oddlužení* [online]. epravo.cz, 6. ledna 2016 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/diskriminace-byvalych-zivnostniku-v-pravni-uprave-oddluzeni-100051.html>>.
4. ŘEHÁČEK, Oldřich. *Má být rozhodnutí o osobním bankrotu spravedlivé?* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 27. ledna 2015 [cit. 17. července 2018]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/ma-byt-rozhodnuti-o-osobnim-bankrotu-spravedlive?browser=mobi>>.
5. ŘEHÁČEK, Oldřich, MAŠEK, Jan. *Novela insolvenčního zákona účinná od 1. 7. 2017 anebo Cui bono?* [online]. Česká justice, 30. června 2017 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné

na <<http://www.ceska-justice.cz/blog/novela-insolvencniho-zakona-ucinna-od-1-7-2017-anebo-cui-bono/>>.

6. VAVŘINA, Jan, BUŠA, Jindřich. *Pojem podnikatel a dluhy z podnikání* [online]. epravo.cz, 17. prosince 2015 [cit. 14. února 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pojem-podnikatel-a-dluhy-z-podnikani-99918.html>>.
7. VODA, Jiří. *Na prahu změn úpadkového práva v kontextu iniciativy Evropské unie* [online]. epravo.cz, 7. září 2017 [cit. 30. října 2018]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/na-prahu-zmen-upadkoveho-prava-v-kontextu-iniciativy-evropske-unie-106298.html>>.

Ostatní

1. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 929/0 část č. 1/13. Vl. n. z., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Sněmovní tisk 362/0 část 1/2. Vl. n. z. občanský zákoník.
3. *Návrh SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU* [online]. EUR-lex, [cit. 30. října 2018]. Dostupné na <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0723>>.
4. Pozměňovací a jiné návrhy k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk č. 71/6, část č. 1/2. Pozměňovací a jiné návrhy k tisku 71/0.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá problematickými aspekty spojenými s povolením oddlužení podnikajících fyzických osob a je vedle úvodní a závěrečné rozdělena do dalších tří kapitol. Tyto se věnují právě rozboru sporných hledisek, kdy prvním z nich je důvodnost věřitelova nesouhlasu s povolením oddlužení dluhů z podnikání jako jedné z výjimek dle § 389 odst. 2 IZ. Druhým problematickým hlediskem je otázka, zda není uvedený nesouhlas věřitele podnikatelských pohledávek v rozporu se zásadou nedovoleného zvýhodnění věřitelů. Třetí sporný aspekt je výklad pojmu nepoctivý záměr podnikajícího dlužníka a konečně poslední otázkou zůstává, zda je současné diskriminační postavení fyzických osob - podnikatelů odůvodněné či nikoliv. Cílem této diplomové práce je nejenom popsání problematické aspekty představit, ale také prezentovat závěry, jež jsou odbornou veřejností v těchto otázkách dosahovány, a tyto následně konfrontovat s názory vlastními.

Abstract

This diploma thesis deals with problematic aspects which are connected with permission of debt relief of a natural persons - entrepreneurs and it is divided, besides the introduction and conclusion, into three chapters. These chapters are focused on questionable points of view; first on reasons of debtor's disagreement with the permission of debt relief regarding the debts coming from business as one of an exception according to § 389 par. 2 IZ (Insolvency Act). The second controversial point of view is a question if stated disagreement of the creditor of business receivables with the permission of debt relief is contrary to the principle of unlawful advantaging of certain creditors. The third problematic aspect is the judicial interpretation of the term of dishonest intention in case of debtor - entrepreneur. The last question is, whether a current discriminatory status of natural persons - entrepreneurs is reasonable or not. The aim of this diploma thesis is not only to describe the problematic aspects mentioned above, but also to present the conclusions that are achieved by the professional public in case of these issues and subsequently confront them with my own opinions.

Seznam klíčových slov

insolvenční právo, insolvenční řízení, oddlužení, oddlužení podnikatele, úpadek, dlužník, fyzická osoba - podnikatel, věřitel, povolení oddlužení, rozhodování o povolení oddlužení, problematické aspekty povolení oddlužení, souhlas věřitele s povolením oddlužení, zásada zákazu nedovoleného zvýhodňování některých věřitelů, nepoctivý záměr, diskriminace podnikajících dlužníků

Key words

insolvency law, insolvency proceeding, debt relief, debt relief of entrepreneur, bankruptcy, debtor, natural person - entrepreneur, creditor, permission of debt relief, decision making on application for approval of debt relief, problematic aspects of permission of debt relief, an institute of consent of the creditor with the permission of debt relief, the principle of prohibiting the unlawful preferential treatment with certain creditors, dishonest intent, discrimination against debtors - entrepreneurs